

„MISS FISHER´S MURDER MYSTERIES“ - ANALIZA KOSTIMA ZA TELEVIZIJSKU SERIJU

Krile, Martina

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Textile Technology / Sveučilište u Zagrebu, Tekstilno-tehnološki fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:201:745383>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-06-30**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Textile Technology University of Zagreb - Digital Repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
TEKSTILNO – TEHNOLOŠKI FAKULTET
TEKSTILNI I MODNI DIZAJN

Martina Krile

Diplomski rad

**„MISS FISHER’S MURDER MYSTERIES“ – ANALIZA
KOSTIMA ZA TELEVIZIJSKU SERIJU**

Zagreb, listopad 2020.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
TEKSTILNO – TEHNOLOŠKI FAKULTET
TEKSTILNI I MODNI DIZAJN
KOSTIMOGRAFIJA

Martina Krile

Diplomski rad

**„MISS FISHER’S MURDER MYSTERIES“ – ANALIZA
KOSTIMA ZA TELEVIZIJSKU SERIJU**

Mentor: Izv. prof. dr.sc. Katarina Nina Simončič

Neposredna voditeljica: Doc.art. Barbara Bourek

Zagreb, listopad 2020.

UNIVERSITY OF ZAGREB
FACULTY OF TEXTILE TECHNOLOGY
TEXTILE AND FASHION DESIGN
COSTUME DESIGN

Martina Krile

Master Thesis

**„MISS FISHER’S MURDER MYSTERIES“ – TELEVISION
SERIES COSTUME ANALYSIS**

Mentor: Assoc. Prof. Ph. D. Katarina Nina Simončič

Co-Mentor: Doc.art. Barbara Bourek

Zagreb, October 2020

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA:

Sveučilište u Zagrebu

Tekstilno – tehnološki fakultet

Studij: Tekstilni i modni dizajn

Modul: Kostimografija

Zavod za dizajn tekstila i odjeće

Diplomski rad

„MISS FISHER'S MURDER MYSTERIES“ – ANALIZA KOSTIMA ZA TELEVIZIJSKU
SERIJU

Martina Krile

Broj stranica: 76

Broj slika: 38

Broj literaturnih izvora: 5

Mentorica: Izv. prof. dr.sc. Katarina Nina Simončič

Neposredna voditeljica: doc.art. Barbara Bourek

Članovi povjerenstva:

1. Doc.dr.sc. Irena Šabarić, predsjednik/ica
2. Izv. prof. dr.sc. Ivan Salopek Čubrić član/ica
3. Izv. prof. dr.sc. Katarina Nina Simončič, član/ica
4. Doc.art. Barbara Bourek, zamjenik člana/ice

SADRŽAJ

1. SAŽETAK	7
2. UVOD	8
3. O SERIJI	10
3.1. KOSTIMOGRAFIJA	13
3.2. LIKOVI	15
• Miss Phryne Fisher	15
• Miss Dorothy „Dot“ Williams	16
• Inspektor John „Jack“ Robinson	18
• Policajac Hugh Collins	19
• OSTALI LIKOVI	20
4. UTJECAJ VELIKOG RATA I ŽENSKJE EMANCIPACIJE	23
4.1. PORATNO DOBA I ŽENE	23
4.2. OPĆE PRILIKE 1920-IH GODINA U AUSTRALIJI.....	26
4.3. POLOŽAJ ŽENA I REFLEKSIJA NA MODU	28
5. MODA 1920.-1930.	29
5.1. HALJINE, SUKNJE I DNEVNA ODJEĆA	30
5.2. VEČERNJE HALJINE	32
5.3. HLAČE	34
5.4. KAPUTI	35
5.5. CIPELE	37
5.6. NAKIT	38
5.7. ŠMINKE I FRIZURE	40
5.8. ŠEŠIRI I UKRASI ZA KOSU	42
5.9. TORBICE I RUKAVICE	44
5.10. ČARAPE	47
5.11. MUŠKA MODA	49
5.12. SPORT	52
6. PRAKTIČNI DIO	55
6.1. PİĐAME I SPAVAČICE	55
6.2. IZRADA KOSTIMA	57
7. ZAKLJUČAK	68
8. LITERATURA	69

- Članci69
- Internetski izvori 70
- Slike 71

1. SAŽETAK

Tema diplomskog rada je analiza kostima televizijske serije „*Miss Fisher's Murder Mystery*” (2012). Radnja serije u kriminalističkom žanru je smještena u 1920-te godine dvadesetog stoljeća. Diplomski rad se bavi analizom kostimografskih rješenja kojima se grade i podcrtavaju karakteri glavnih likova. Istraživanje stavlja kostimografiju serije u širi kontekst društvenih prilika, mode i stila s posebnim osvrtom na ulogu i položaj žene u društvu između dva svjetska rata.

Praktični dio rada je rekonstrukcija i izrada kostima inspirirana glavnim likom serije.

Ključne riječi: *Miss Fisher's Murder Mystery*, moda 1920-te, rekonstrukcija kostima, emancipacija

SUMMARY

The topic of the thesis is the costume analysis of the television series "*Miss Fisher's Murder Mystery*" (2012). The plot of the series in the crime genre is set in the 1920s. The thesis deals with the analysis of costume design solutions that build and underline the characters of the main characters. The research places the costume design of the series in the broader context of social circumstances, fashion and style with special reference to the role and position of women in society between the Two World Wars.

The practical part of the paper is the reconstruction and production of costumes inspired by the main character of the series.

Keywords: *Miss Fisher's Murder Mystery*, 1920s fashion, costume reconstruction, emancipation

2. UVOD

Naslov ovog diplomskog rada je „Miss Fisher's Murder Mysteries“ - analiza kostima za televizijsku seriju. Motivacija za pisanje ovog rada je interes za modu 1920-tih godina. Serija detaljno i vjerodostojno pokazuje modu 1920-tih te je potakla ideju za rekonstrukciju kostima.

Serija je australske produkcije, televizijske kuće *ABC*, snimljena u tri sezone između 2012. i 2015. godine. Redateljica je Fiona Egger, a producentica i scenaristica Deb Cox. Kostimografkinja serije je višestruko nagrađivana Marion Boyce. Glavnu junakinju Miss Phryne Fisher glumi australska glumica Essie Davis. Radnja se događa u Melbourneu, Australiji, 1928. godine, te je u kriminalističkom žanru. Glavna junakinja je hrabra, samostalna, stilski osvještana, ali ne mari za društvene norme, suosjeća sa ljudima niže klase jer je i sama imala teško djetinjstvo i proživjela grozote rata. Glavna junakinja predstavlja sve što su 1920-te godine bile za žene; ona je emancipirana mlada žena, feministkinja, *flapper* djevojka s nepogrješivim stilom za modu.

Prvo je potrebno analizirati seriju. Potrebno je iznijeti opće podatke o seriji, te posebno o kostimografiji i likovima, te analizirati karakter i status likova kroz njihovu priču, modu i kostime. U tu svrhu će biti korištena internetska stranica televizijske kuće *ABC* (2012.) koja ima cijeli odjeljak o seriji *Miss Fisher's Murder Mysteries* gdje se nalaze osnovni podatci o seriji, lokacijama, likovima, isječci iz epizoda, slike, ali i poveznice na intervjue sa redateljima, glumcima i kostimografkinjom. Na temelju informacija dobivenih iz intervjua sa kostimografkinjom može se dublje uči u analizu kostima i mode. Kostimografkinja Marion Boyce je stručnjak za vintage modu, kustosica izložbi i zaljubljenik u modu općenito. Ovaj internetski izvor ujedno ima dio koji je namijenjen za jezičnu i kulturnu analizu serije u školama.

Drugo je potrebno istražiti 1920-te godine, utjecaj Prvog svjetskog rata na opće društvene i socijalne prilike, položaj žena, te pošto se radnja događa u Australiji, potrebno je analizirati i tadašnje prilike u Australiji. Sve to vodi nas do refleksije na modu. Knjiga *Povijest odijevanja* (2008.) autora Grau sveobuhvatan je pregled na povijest odijevanja, popraćeno povijesnim prilikama, te na raznolikost funkcija odjeće i mode. Francois-Marie Grau je tajnik Francuske federacije ženskog *pret-a-portera*. Od internetskih izvora korišten je *Hrvatski povijesni portal*.

Treće je potrebno detaljnije analizirati modu i odjevne predmete te ih povezati sa fotografijama iz serije, od dnevne i večernje odjeće, haljina, hlača, šešira, modnih dodataka, torbica, rukavica do muške mode 1920-tih godina. Knjiga *The Vintage Fashion Bible* (2015.) autora Wayne i Gerardine Hemingway je detaljni vodič kroz vintage odjeću sa slikama iz 1920-tih, iz arhiva autora. Autori Wayne i Geraldine Hemingway se bave modom još od tinejdžerskih dana. Vlasnici su modne kompanije *HemingwayDesign*, suvlasnici muzeja *The Land of Lost Content*, te pokretači *vintage festivala* u Velikoj Britaniji. Internetska stranica *vintagedancer.com* (započeta 2009.) autora Debbie i Oscara Sessions je najdetaljniji prikaz mode 1920-tih godina. Autori Debbie i Oscar su bračni par koji su svoje interese i hobije pretvorili u posao. Debbie je studirala povijest društvenog plesa, a Oscar je bio plesač swinga.

Praktični dio diplomskog rada je rekonstrukcija kostima iz serije koji je nosila glavna junakinja i koji je u to doba bio novost, dvodijelna piđama, koja se koristila kao dnevna odjeća i odjeća za plažu. Originalan piđama je boje breskve, izrađena od svile sa crnim svilenim ukrasima. Rekonstrukcija piđame će biti izrađena od satena boje breskve sa crnim satenskim ukrasima. Proces rekonstrukcije će biti objašnjen kroz slike sa pojašnjenjima. Krojevi za rekonstrukciju kostima su bazirani na krojevima iz *Tehnike konstruiranja i modeliranja odjeće* (2004) autora Ujević, Rogale i Hrastinski, udžbenika Sveučilišta u Zagrebu. Internetski izvor za praktični dio rada i izradu kostima je internetska stranica *Phryne Fisher Fabulous Frocks* gdje više nepoznatih autora, zaljubljenika u seriju i modu, detaljno opisuju pojedine kostime iz serije. Piđama iz serije je detaljno prikazana kroz slike.

Slika 1. Logo serije

3. O SERIJI

„Miss Fisher’s Murder Mysteries“ (*Istrage gospođice Phryne Fisher*) je australska kriminalistička serija koja je prvi put prikazana 2012. godine. Bazirana je na povijesnim kriminalističkim romanima Kerry Greenwood¹. Producirali i režirali su je Deb Cox i Fiona Egger.

Serija je po svemu tipična tradicionalna drama određenog perioda, može se usporediti sa ekranizacijama serija Agathe Christie kao što su *Poirot* i *Miss Marple*, koje su poznate po prikazu povijesne elegancije. Tempo i stil su diktirani duhovitošću, dosjetljivošću i brzom energijom glavnog lika, ali zaigrani ton zagovara autentični štih na ključno vrijeme za žene u povijesti zapadnog svijeta. Možemo reći da je najveća razlika energija, humor i duh za avanturama glavnog lika serije.

Radnja serije je privatni i poslovni život Phryne Fisher, glamurozne privatne detektivke u kasnim 1920- tim godinama u Melbournu, čiju ulogu tumači glumica Essie Davis.

Također serija se u pozadini bavi socijalnom nepravdom. Glavna junakinja je uvijek spremna se boriti za slabije od sebe. Ono što pokreće radnju su zločini i zavjere u epizodama, što stvara dramatičnu napetost, ujedno dopuštajući glavnoj junakinji mogućnost da nas zadivi svojom inteligencijom, inventivnošću i nepredvidivom pristupu.

¹ Kerry Greenwood je australska spisateljica i odvjetnica. Napisala je mnoge knjige i kazališna djela, te je najviše poznata po ciklusu detektivskih novela o Phryne Fisher. Piše znanstvenu fantastiku, povijesnu fantastiku, priče za djecu i za kazalište. Dobila je nagradu za najbolju žensku spisateljicu kriminalističkih romana u Australiji 2002. godine. (Wikipedia (2007) *Kerry Greenwood* URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Kerry_Greenwood)

Phryne Fisher je glavna junakinja i atrakcija serije, nekonvencionalna žena, ispred svog vremena, koja uživa u svojoj slobodi, pokušava pomoći onim manje sretnim u životu, sa optimizmom i neustrašivošću. Kroz epizode konstantno možemo vidjeti isječke njene prošlosti koje su temelj njenog moralnog integriteta. Phryne je jedna od prvih feministkinja. Odabrala je živjeti sama, ne udavati se i ima mnogo ljubavnika. Uspoređuju je sa James Bondom, ali mnogo bolje odjevenim.²

Slika 2. Sezona 1, epizoda 1, „Cocaine Blues“, Windsor Hotel

U intervjuu sa Andrewom Wrathallom (2012.)³ producentice objašnjavaju odabir romana Kerry Greenwood. Zapanjio ih je obim obožavatelja, tražile su odgovor na pitanje kakva je to priča što jednako zaintrigira šesnaestogodišnjakinju i osobu u sedamdesetim godinama.

Kerry Greenwood je sudjelovala u pisanju i ispravljanju scenarija. Za svoje romane je detaljno istražila povijest grada, što je ujedno vrlo važan dio serije. Koristile su se i originalne i rekreirane lokacije. Autorici je bilo bitno da sve bude povijesno autentično i to smješteno u godinu 1928.

² ABC Television (2012) *Miss Fisher's Murder Mysteries* URL: <https://www.abc.net.au/tv/phrynefisher/>

³ Wrathall, Andrew (23. ožujak 2012) "Interview: Deb Cox on 'Miss Fisher's Murder Mysteries'", *Fancygoods.com.au*

Jedan od najvećih izazova je i kreiranje "svjetova" gospođice Fisher. Svaka knjiga Kerry Greenwood je pomno istražena lokacija ili subkultura kao što je kazalište, istočna tržnica, židovska četvrt Melbourn, putujući cirkus ili podzemlje droge i ilegalnih pobačaja.

Slika 3. Sezona 1, epizoda 4, „Death at Victoria Dock“, Melbourne, Parkville, Kuća gospođice Fisher

Veliki dio radnje serije se odvija u kući gospođice Fisher, kulisa za koju je korištena kuća u predgrađu Melbourn, Parkville, slika 3. Unutrašnjost je posebno izgrađena u studiju i obuhvaća kuhinju, blagovaonicu, salon i budoar. Za druge kulise korištene su i mnoge povijesne kuće u Melbournu kao Gradska vijećnica i Riznica.

Emitirane su tri sezone sa završnom godinom 2015., a igrani film pod nazivom "*Miss Fisher and the Crypt of tears*" objavljen je u veljači 2020. Televizijski *spin-off* „*Ms Fisher's Modern Murder Mysteries*“ emitiran je 2019. godine. „*Miss Fisher's Murder Mysteries*“ emitirane su u više od 100 zemalja. „*Miss S*“ je naziv *remake*-a serije u Kini, ali nije doživjela toliki uspjeh kao originalna serija.⁴

⁴ J Bar (2010) Wikipedia: *Miss Fisher's Murder Mysteries*
URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Miss_Fisher%27s_Murder_Mysteries

3.1. Kostimografija

Kostimografiju serije „*Miss Fisher's Murder Mysteries*“ je dizajnirala kostimografkinja Marion Boyce.

Marion Boyce nagrađivana je kostimografkinja, kustosica izložbi i stručnjak za vintage odjeću. Osvojila je nagrade AACTA za svoj rad na seriji „*Miss Fisher's Murder Mysteries*“ (2013) i „*Dressmaker*“ (2015). Radila je na nebrojenim američkim filmovima i australskim serijama.

Slika 4. Sezona 2, epizoda 13, „Murder Under the Mistletoe“⁵

U intervjuu za ABC novinaru Darrenu Smithu, kostimografkinja je izjavila da voli 20-te i 30-te godine i jako je sretna što je dobila mogućnost raditi na seriji koja se snimala u njenom rodnom gradu, Melbourneu. „Bio je to brz i žestok proces, a epizode su uključivale scene sa cirkusom, boemskim noćnim klubovima i pristaništima. Svaka epizoda je drugačija od ostalih“. Kostimografski odjel se sastojao od jednog krojača, koordinatora kostimografije i osobe odgovorne za nabavu i umjetničku doradu kostima. Posebni tim je izrađivao šešire.

Boyce i njezin tim su stvorili oko 120 kostima uključujući odjeću za spavanje, tijekom dana, noćne izlaske i posebne događaje. Samo mali postotak odjeće je po originalnim krojevima iz

⁵ S lijeva na desno: Gospodin Butler (Richard Bligh), Albert „Bert“ Jonson (Travis McMahon), Hugh Collins (Hugo Johnstone-Burt), Dorothy Williams (Ashleigh Cummings), gospođica Fisher (Essie Davis), Inspektor Jack Robinson, Cecil „Cec“ Yates (Anthony J. Sharp), Jane Ross (Ruby Rees), tetka Prudence (Miriam Marygolyes), Elizabeth „Mac“ Macmillan (Tammy Macintosh)

1920-ih godina, dok je ostalo kreirao tim i to iz par praktičnih razloga: prvo jer su ljudi iz tog doba bili puno manji i niži, drugo jer je glavni lik akcijska junakinja i zbog toga treba više komada odjeće koji moraju izdržati svu akciju i treće zato što je Phryne trebala biti svjetla i sjajna, zbog toga joj je bilo potrebno veliko perje i velike količine tkanine. Tkanine su nabavljene u trgovinama u Melbournu i Sydneyu, ali dio je i iz osobne kolekcije kostimografkinje. Od nekih tkanina joj se bilo teško odvojiti jer ih je posjedovala preko 25 godina.

Boyce je dizajnirala svaki kostim, također i njezin pištolj s bisernim vrhom. Dizajnirala je i nekoliko torbica prema pištolju, kako bi se mogao brzo i bez napora izvaditi.

Gospođica Fisher krši pravila, to je nešto što je privuklo kostimografkinju. Ona je kombinacija smirenosti i šarma, zbog toga je zanimljiv lik. Phrynina obitelj potječe iz Engleske gdje je moda u to doba bila vrlo staložena. Phryne se iz Pariza, gdje se kretala u boemskim krugovima, ne vraća u Englesku nego odlazi u Australiju. Kostimografkinja je imala slobodu ukomponirati modu iz svih navedenih područja što je rezultiralo prekrasnim kostimima.

Za nekoga tko krši pravila kao Phryne sve boje dolaze u obzir. Nosi sve od tirkizne do purpurnocrvene i paunovih boja.

Svaka epizoda ima drugu kolorističku paletu, koja određuje što će drugi likovi nositi. Pošto je Phryne akcijska junakinja morali su dizajnirati odjeću koja će biti sigurna i udobna za izvođenje akcijske scene. Pete cipela obložili su gumom da se glumica ne bi skliznula ili uganula gležanj. Gospođica Phryne Fisher kao glavna junakinja često nosi hlače koje olakšavaju kretanje. Kostimografski odjel je samo koristio za kostime tkanine koje su se mogle naći u dvadesetima, kao svila. Boyce je neke kostime našla na jako neobičnim mjestima, kao kimono koji je našla u željezariji, gdje prodavaju čekiće i dijetla.

2016. godine u Sydneyu je organizirana izložba kostima Miss Fisher koja je postigla veliki uspjeh. Jedna od zanimljivosti je bila mogućnost opipavanja komadića tkanine sa kostima, jer kostimografkinja smatra da svaka tkanina ima svoj tijek, pokret i priču.⁶

⁶ J Bar (2010) Wikipedia: *Miss Fisher's Murder Mysteries*
URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Miss_Fisher%27s_Murder_Mysteries

3.2. LIKOVI

Miss Phryne Fisher

Slika 5. Sezona 1, epizoda 7, „Murder in Montparnasse”

Glavni lik je gospođica Phryne Fisher, a glumi je australska glumica Essie Davis. Žene poput gospođice Phryne Fisher uvijek prigrle priliku. Phryne se priključila ratu kao vozačica hitne pomoći. Imala je priliku biti nesputana i neovisna o muškarcima. Jedinstveno za to vrijeme i društvo bila je kombinacija ushita što su preživjeli rat i neznanja o nadolazećoj velikoj depresiji i drugog svjetskog rata.

Unatoč lijepim haljinama, prekrasnom kućom, brzog sportskog automobila, Phryne pokušava pomoći ljudima koji su u ozbiljnim problemima. Njena prošlost uključuje težak rad i život u siromaštvu u ulicama Collingwooda, te oca alkoholičara koji je imao tešku ruku. Mlađa sestra je postala žrtva zločina i pošto su bili siromašni njen slučaj nije istražen niti riješen. To je jedan od razloga zašto se Phryne okreće prema rješavanju zagonetki i potrebi za pravdom.

Tijekom Prvog svjetskog rata, obitelj Fisher dobila je nasljedstvo dalekog rođaka koji je izgubio život u ratu, te je Phrynin otac dobio titulu baruna. Roditelji su Phryne poslali u internat s namjerom da postane prava dama, ali ona je već formirala svoju osobnost. Primjenjujući novostečeno znanje, pridružuje se žeskoj brigadi vozačica hitne pomoći u Francuskoj. Započinje svoj zanimljiv život pun pustolovina i novih izazova.

Glavna junakinja gospođica Fisher jako cijeni svoj luksuzni život i sve što sebi sada može priuštiti, te zbog toga traži pravdu za slabije i svojim zaposlenicima pomaže na koji god način

može. Vozačima taksija, Cec i Bert, koji povremeno odrađuju male poslove i pomažu u istragama, gospođica Fisher kupuje novo auto. Svih smatra jednakim u njenom kućanstvu.

Postoje trenutci kad je emocionalno ranjiva, ali uvijek ima kontrolu, nikome nije podređena, jedino ako ona to želi.

Phryne će se bez problema infiltrirati među anarhiste ili postati cirkusna izvođačica. Uživa u svojoj slobodi i nema nikakvih osjećaja za socijalne granice. Međutim, to sve neće ostaviti ni za jednu ljubavnu vezu ili muškarca. Poslužit će se mitom, šarmom i izgledom kao detektivskim vještinama, ali najveće vještine dolaze iz njenog uma, pomnog promatranja i uočavanju detalja i sposobnosti čitanja ljudi. Njeno skromno podrijetlo omogućilo joj je posao detektivke, jer kao ženi iz visokog društva to joj ne bi bilo moguće.

Phryne je ujedno i predstavnica tadašnjeg visokog društva što zahtjeva novi odjevni predmet za svaku prigodu, bio to doručak, poslijepodnevni čaj, večera, tango, penjanje na krov. Ima po dvadesetak kostima u epizodi, što uključuje čizme od krokodilske kože, krzna i lijepe komade nakita.

Miss Dorothy „Dot“ Williams

„Neznam što bi moj svećenik mislio o vama. Pištolji, noževi, lijepi plesovi, muškarci...“

Slika 6. Sezona 1, epizoda 6, „Ruddy Gore“

Kao suprotnost gospođici Fisher imamo njenu pomoćnicu i suputnicu, gospođicu Williams, koju glumi australska glumica Ashleigh Cummings. Dorothy je predana katolkinja i mnogo konzervativnija od gospođice Fisher. Drži do društvenih normi, ograničenja te se povjerava svom svećeniku koji moderni način života i znanost smatra grijehom.

Gospođica Fisher i Dorothy prvi put se susreću na slučaju gdje Dot radi kao sluškinja, te dobije otkaz nakon ubojstva njenog poslodavca. Tijekom razrješenja slučaja gospođica Fisher joj nudi posao.

Dorothy je vrlo jednostavna djevojka, sa dugom smeđom kosom spletenom u pletenicu i skupljenom u punđu. Može se vidjeti u kostimima zemljanih boja, različitih nijansi. Zakopčana je do vrata u haljinama ili suknjama s bluzom ukrašenim s čipkom. Dorothyina odjeća ne odava nikakve tjelesne atribute niti siluetu. Čak je i njezina pregača bež boje. Odras njene pobožnosti je klasično oblačenje bez živih boja, luksuznih materijala. Dotin stil odijevanja odražava njezin socijalni status i položaj.

Radom za gospođicu Fisher, Dorothy je stekla samopouzdanje. Odlična je u procjeni karaktera, vrlo je organizirana i ima odlično oko za detalje.

Gospođica Fisher je u nekoliko navrata tijekom epizoda Dot dovela u situacije koje su joj izazivale neugodu, ali ih je prevladala, kao odlazak na ples, odjeća za taj ples, susret sa sestrom koja pleše u noćnom klubu, rad u tvornici. Dorothy bi učinila sve za gospođicu Fisher jer joj je posebno odana, a ujedno gospođica Fisher smatra Dot dragom suputnicom. Tijekom epizoda Dot počinje prihvaćati modernu ženu i život, što se može vidjeti u promjeni odijevanja.

Njena hrabrost se vidi i u trenutku kad započinje ljubavnu vezu sa policajcem Hughom Collinsom, koji je protestant. U njenom privatnom životu se vide promjene u karakteru pogotovo u kasnijim epizodama kada Dot i Hugh razgovaraju o braku. Hugh smatra da bi nakon vjenčanja trebala prestati raditi, a ona sve više uviđa da uživa u svom poslu i svojoj samostalnosti.

Inspektor John „Jack“ Robinson

Slika 7. Sezona 1, epizoda 4, „Death at Victoria Dock“

Glavni muški lik Inspektor John „Jack“ Robinson kojeg glumi australski glumac Nathan Page u seriji je vrlo kompleksna osoba koja je preživjela rat i ratne strahote, te svu svoju snagu i vrijeme sada ulaže u posao. Ima nerazriješen odnos sa bivšom ženom od koje se udaljio nakon rata. Za razliku od gospođice Fisher vrlo je ozbiljan u svom poslu i potpuno mu je predan. U početku mu nije odgovarao način rada gospođice Fisher, ali ga je zaintrigirala i prihvaća njenu pomoć. Potpuni je kontrast naspram nje, ozbiljan, poštuje pravila, što se podcrtava i kostimom, odjeven strogo i jednostavno bez naglašenih boja.

Inspektor Jack je odjeven klasično za to doba, nosi odijela sa kravatom u kontrastnoj boji, šešir i dugi kaput ili baloner. Rijetko se vidi razlika između poslovnog i privatnog odijevanja, uvijek je strogo tradicionalan. Iznimka je u sezoni 2 epizodi 13 *Murder Under the Mistletoe* kada je odjeven u pulover i hlače debljeg materijala pogodan za skijanje, u stilu Princa od Walesa. Također nosi pulover bijele boje dok igra tenis sa gospođicom Fisher u sezoni 3 epizodi 7 *Game, Set and Murder*. Uvijek nosi kravate kako god bio odjeven, bilo to u slobodno ili poslovno vrijeme.

Policajac Hugh Collins

Slika 8. Policajac Hugh Collins

Za razliku od inspektora Jacka Robinsona, njegovog kolegu i prijatelja Hugh Collinsa većinom vidimo u policijskoj uniformi, a glumi ga australski glumac Hugo Johnstone-Burt škotskog podrijetla. Slika 8 prikazuje Hugh Collinsa u policijskoj uniformi koji je posuđen iz muzeja viktorijanske policije, Australija. Hugh je mladi policajac koji se želi dokazati. Jako dobro surađuje sa inspektorom, ali je mlad i lako padne šarmu gospođice Fisher i često joj oda informacije koje ne bi trebao. U vezi je sa Dorothy i zbog toga dolazi u konflikt sa svojom obitelji koja ga izbacila iz kuće kada čuju da se ženi katolkinjom. Dolazi iz velike obitelji i predstavnik je radničke klase toga doba. U slobodno vrijeme odijevan je u odijela sivih boja, ali ležernija od inspektorovih. Kroz neke epizode se može vidjeti i u puloverima koje je popularizirao Princ od Walesa.

OSTALI LIKOVI

Doktorica Elizabeth „Mac“ Macmillan, glumi je australaska glumica Tammy Macintosh, je bliska prijateljica gospođice Fisher i ženski lik koji je uvijek obučen u hlače, zapravo uvijek je odijevana u muško odijelo. Njezina odijela su smeđe boje s žutim tonovima i zelenim detaljima. Odijela od hlača, često bijele košulje, prsluka, sakoa, marama umjesto kravate, šešira i dvobojnih oxford cipela prikazuju slike 9 i 15. Radi u ženskoj bolnici u Melbournu kao doktorica i neovisna je o bilo kojem aspektu mišljenja društva i položaja.

Slika 9. Sezona 1, epizoda 1,
„Cocaine Blues“, Doktorica
Elizabeth „Mac“ Macmillan

Prudence Stanley je tetka gospođice Fisher, glumi je britansko australaska glumica Miriam Margolyes. Ona je potpuno pod utjecajem društvenih normi i pravila. Cijenjena je u visokom društvu i zbog svoje reputacije konstantno pokušava obuzdati svoju nećakinju. Odjevena je klasično, uglavnom su to haljine na cvijetne uzorke dugih rukava ukrašene čipkom. Tamnijih su boja, sive, plave, ljubičaste. Uvijek ima krznene kapute ukrašene broševima i šešire. U seriji je najviše vidimo na društvenim događajima koje organizira ona ili netko od njenih prijatelja iz visokog društva.

Slika 10. Sezona 1, epizoda 12, „Murder in the Dark“, tetka Prudence (lijevo) i Jane Ross (desno)

Jane Ross, slika 10, je štićenica gospođice Fisher glumi je australaska glumica Ruby Rees. Susreće je tijekom jednog slučaja gdje je u potpunosti zapuštena, ali gospođica Fisher shvaća da je jako pametna i da zaobilazi pravila što je podsjeća na nju samu i njezinu sestru. Kada se Jane useli kod gospođice Fisher vidi se promjena u odijevanju, djevojka ima lijepo sređenu kosu i urednu odjeću nježnih boja, nenaglašeno i jednostavno. Vidimo je također u školskoj uniformi i na događanjima koje tetka Prudence organizira.

Slika 11. Sezona 2, epizoda 6, „Marked for Murder“, Cecil „Cec“ Yates (lijevo) i Albert „Bert“ Jonson (desno)

Cecil „Cec“ Yates i Albert „Bert“ Jonson, slika 11, su taksisti koji su radili na dokovima dok ih nije zaposlila gospođica Fisher. Glume ih australski glumci Anthony J. Sharp (Cec) i Travis McMahon (Bert). Predstavnicima su radničke klase, komunisti, uvijek su u kaputima, radnim cipelama i hlačama te nose kape. Odjeća je izrađena iz grubih materijala i zemljanih je boja.

Slika 12. Sezona 1, epizoda 1, „Cocaine Blues”,
Gospodin Butler

Gospodina Tobiasa Butlera glumi australski glumac Richard Bligh. Gospodin Butler je domar kuće gospođice Fisher, umirovljeni veteran koji ima zanimljive hobije, bogatu kolekciju oružja i jako dobre savjete. Prati sve što se događa u kući i oko nje, te čuva sve koji u njoj borave. Uvijek ga vidimo u njegovoj radnoj uniformi, vrlo je uredan i uvijek u crnoj boji sa bijelom košuljom, kravatom, te povremeno nosi bijele rukavice. Uvijek je dobre volje i rado pomaže gospođici Fisher u njezinim istragama.

4. UTJECAJ VELIKOG RATA, POČETCI ŽENSKÉ EMANCIPACIJE

4.1. PORATNO DOBA I ŽENE

Kroz povijest uloga žena u društvu bila je točno unaprijed određena, bez prava na vlastite želje, pa čak i za vrijeme velikih društvenih, kulturnih i političkih promjena i razvoja. Dotadašnje tradicionalno društvo se dijelilo u tri skupine: prvo su sačinjavali muškarci koji su imali pravo glasa te bili glave kućanstva i vlasnici imovina, robovi bez slobode, prava ili vlasništva te žene kao posebne skupine s ograničenim pravima i slobodom. Od rođenja pa sve do smrti, žene su bile jedna vrsta vlasništva, prvo svojih očeva pa kasnije i svojih muževa, pa i braće. Životne uloge bile su određene unaprijed i tako podijeljene na one muške i na one ženske. Glavna i jedina obveza žena je bila postati što bolja domaćica, supruga i majka uz mogućnost razvijanja i učenja ostalih „ženskih vještina“.⁷

U drugoj polovici 19. stoljeća počinje se mijenjati tradicionalna uloga žena i njihov položaj u europskim društvima. Stvara se novi i moderan svijet zbog ubrzanog razvoja znanosti i industrijalizacije. Žene počinju tražiti promjene da bi se oslobodile podređene uloge u društvu. Tražile su pravo glasa što je za njih bilo najvažnije da bi mogle sudjelovati u političkom životu. Za to pravo borile su se sufražetkinje u Velikoj Britaniji i Sjedinjenim Američkim Državama.

Početak Prvog svjetskog rata sufražetkinje se uključuju u aktivno sudjelovanje u ratnim naporima, a pravo glasa dobivaju tek nakon rata. Što je rat duže trajao uloga žena postaje sve važnija i neophodnija.

U predratnoj Britaniji, izvan domaćinstva zaposlena je bila tek četvrtina svih žena. Nakon dvije godine rata, bio je zaposlen dvostruko veći broj žena u Velikoj Britaniji. Radile su u industriji oružja pogotovo u proizvodnji mina, gdje su uvjeti rada bili vrlo teški. Zapošljavanje žena počinje zbog toga što je većina muškaraca bila na bojištu. Ratna gospodarstva su omogućila intenzivno zapošljavanje žena. Samo u Velikoj Britaniji tijekom rata zaposlilo se oko milijun i pol žena. Tako je udio zaposlenih žena s 26 %, povećan na 35 %. Slično je bilo i u Francuskoj (porast s 32,8% na 40 %) i u Njemačkoj (s 22% na 35 %). U Rusiji su 1917.

⁷ Štark, S. (2018:1) *Položaj i uloga žena u Prvom svjetskom ratu*, Završni rad, Osijek: Sveučilište J. J. Strossmayera

godine žene činile preko 43% sveukupne radne snage. Kasnije su žene počele preuzimati i drugačije vrste poslova. Postale su vozačice vlakova, inženjerke, policajke pa čak i bankarke.⁸

Žene su počele raditi sve “muške” poslove: raznositi poštu, baviti se vodoinstalatstvom, voziti tramvaje, kamione, biti policajke i drugo. Žene su imale važnu ulogu i u zbrinjavanju ranjenika, bile su ratne izvjestiteljice, a postojale su ženske borbene jedinice ali na dobrovoljnoj bazi. Preko 100 tisuća žena u Britaniji bilo je uključeno u vojne jedinice, a u Rusiji je postojao „ženski bataljun smrti“.

Vlasnici tvornica nisu ih mogli ucjenjivati odlaskom na bojište, jer za žene mobilizacija nije bila obavezna.

Slika 13. Sezona 1, epizoda 3, „The Green Mill Murder”

Iako su žene tijekom rata uspješno preuzele „muške“ poslove, nakon rata se većina žena ponovno vraća kućama i posvećuje svojim obiteljima.

⁸ Bednjanec, T. (2019) *Kako je prvi svjetski rat utjecao na položaj žena u društvu?*, Profil Klett, URL: <https://www.profil-klett.hr/kako-je-prvi-svjetski-rat-utjecao-na-polozaj-zena-u-drustvu>

Ipak, pojavilo se nekoliko novih problema: kako su žene za „muške“ poslove bile slabije plaćene, pod izgovorom da će nakon rata napustiti nove poslove i vratiti se djeci i obitelji, muškarci su ih smatrali konkurencijom. Muškarci su se bojali da će nakon rata jeftinija ženska radna snaga ugroziti njihova radna mjesta. Stoga su nakon uspostave mira 1918. godine, vlade država u suradnji s radničkim sindikatima u većini slučajeva podržale povratak muškaraca na posao i povratak žena obiteljima.⁹ U svijesti Europljana ženino mjesto bilo je i dalje vođenje kućanstva i uloga majke.

Posebno je zanimljivo da su žene u Velikoj Britaniji zaigrale nogomet jer su nogometna natjecanja bila otkazana, budući da su mlađi muškarci bili unovačeni. „*Munitioettes*“ (radnice u tvornicama mina) dobile su čast da zaigraju na terenima profesionalnih klubova, ali njihove nogometne karijere trajale su isto koliko i rat.

Slika 14. Sezona 1, epizoda 10, „Death by Miss Adventure“, Žene rade u tvornici

Poslijeratno doba je ženama donijelo nove probleme. Muškarci koji su se vratili iz rata imali su fizičkih i psihičkih problema, a mnogi se nisu ni vratili. Mnogi su se teško nosili sa problemima pa su patrijarhalna društva doživjela krizu. Žene su morale postati hraniteljice obitelji jer mnogi muškarci više to nisu bili i prema tome njihov autoritet je postao upitan.

⁹ Dukić, I. (2012) *Prvi svjetski rat i promjene u svakodnevnici*, Hrvatski povijesni portal URL: <https://povijest.net/2018/?p=3215>

Žene su uspjele zadržati poslove jer su bile upola manje plaćene od muškaraca za isti posao, a poslodavcima se to isplatilo.

Ipak žene napreduju korak po korak i promjene se nastavljaju. Nakon rata Oxford je otvorio svoja vrata ženama. "Novi statut Sveučilišta iz 1920. koji je uvrstio žene u punopravno članstvo na Sveučilištu, a koji je stupio na snagu u listopadu te godine, omogućio je ženama koje su prethodno stekle i dobile priznanja na sveučilišnim ispitima da budu upisane, prođu formalnu svečanost prijema na Sveučilište i dobiju diplomu koja im je sada dodijeljena na svečanoj ceremoniji. Stoga je na prvoj ceremoniji na kojoj su žene mogle diplomirati, to učinilo više od četrdeset žena."¹⁰

Pariški je Sorbonne još 1906. dobio prvu ženu profesoricu, Marie Curie. Ova dobitnica dviju Nobelovih nagrada, za vrijeme rata naučila je voziti automobil u želji da mobilna radiografija pomogne spašavati živote ranjenih vojnika. Tako je na jedinstven način sudjelovala u ratnim naporima.

Većina je europskih država 1918. i u godinama nakon Prvog svjetskog rata promijenila svoje zakone pa su žene izjednačene u političkim pravima s muškarcima. Žene su već 1918. godine stekle pravo da biraju i budu birane u Velikoj Britaniji, Irskoj, Kanadi, Njemačkoj, Mađarskoj, Austriji, Poljskoj, a u Australiji se to dogodilo čak i prije rata. Amerikanke su na to pravo čekale još dvije godine nakon rata, a Francuska svojim ženama isto je pravo dala tek 1944. godine.¹¹

4.2. OPĆE PRILIKE 1920-IH GODINA U AUSTRALIJI

Vrijeme nakon Prvog svjetskog rata donio je Australiji veliki napredak. Australija je imala veliki potencijal za rast i razvoj što je dovelo do velike migracije Britanaca koje je počelo 1925. godine. U periodu od 10 godina doselilo se oko 450000 ljudi. Migracija dovodi do toga da Australija i dalje ostaje pod utjecajem Velike Britanije, međutim promjene se ipak događaju. Žene dobivaju pravo glasa i to još prije Prvog svjetskog rata. Južna i zapadna Australija dale su glas ženama 1902. godine, Tasmanija 1903. godine, Queensland 1905. godine. Pravo glasa nije obuhvaćalo Aboridžinske žene. Edith Cowan bila je prva žena u australskom parlamentu 1920. godine. Njezina se slika može vidjeti na novčanici od 50 australskih dolara.

¹⁰ Oxford University Archives, 2018 prema Bednjanec, 2019

¹¹ Bednjanec, T. (2019) *Kako je prvi svjetski rat utjecao na položaj žena u društvu?*, Profil Klett, URL: <https://www.profil-klett.hr/kako-je-prvi-svjetski-rat-utjecao-na-položaj-žena-u-društvu>

Nedomorodački vojnici sudjelovanjem u ratu stekli su bogatstvo i mnoge beneficije. Australaska vlada je vojnicima davala povoljne kredite za gradnju kuća u predgrađima velikih gradova. Automobil, što je nekada bio luksuz, sada je postao uobičajen za prosječne obitelji, a odlazak u kino postao je popularan način zabave.

U isto vrijeme vlada domorodce, Aboridžine silom premiješta sa njihove tradicionalne zemlje u rezervate u udaljenim predjelima Australije. Aboridžini su smatrani izumirućom rasom. Djecu miješane rase domorodaca i kolonista odvajali su od domorodačkih obitelji kako bi ih asimilirali u tadašnje društvo. Aboridžini koji su se borili u ratu nisu se uklapali ni u jedan program skrbi vlade. Nisu imali nikakvih beneficija, nisu imali pristup liječenju i smatrani su nepodobnim za program gradnja kuća.

Iako Australija ostaje pod utjecajem Britanaca, tadašnji političari smatraju da Australija može konkurirati Sjedinjenim Američkim Državama u veličini i snazi. Ford počinje proizvodnju automobila sa uvezenim motorima, proizvodilo se 82000 automobila godišnje. Organizirano je nekoliko preookeanskih letova avionima, doktori se počinju prevoziti avionima.

Također počinje i era filmova. Film *The Breaking of the Drought 1920*.¹² je šokirao publiku, te je zabranjen njegov izvoz. Kao i u svemu ovdje je nastavljeno natjecanje sa Sjedinjenim Američkim Državama. Nakon filma *For the Term of His Natural Life 1927*. australske produkcije, ali američkog redatelja, osnovana je komisija za poboljšanje australske filmske industrije. Tada je u Australji već postojalo 1250 kina sa 20000 zaposlenika.¹³

¹² *The Breaking of the Drought 1920*. je Australški nijemi film koji je režirao Franklyn Barret, a baziran je na popularnom scenariju Blanda Holta i Arthur Shirleya. Radi se obitelji Gallowey i njihovom životu, nakon što im sin Gilbert upadne u financijske probleme. Tom Wattleby koji je zaljubljen u kćer Marjorie Gallowey oslobađa ih, nakon što se otac zaklinje da će se osvetiti sinu. Tijekom požara koji završava sa kišom koja oslobađa zemlju od suše, Tom oslobađa Gilberta. Publika je bila jako impresionirana scenografijom, koja je uključivala prave konje, bazene i prava stabla. (Dutchy85 (2011) Wikipedia: *The Breaking of the Drought* URL: https://en.wikipedia.org/wiki/The_Breaking_of_the_Drought)

¹³ Australian Children's Television Foundation (2011) *My place for teachers* URL: https://myplace.edu.au/decades_timeline/1920/decade_landing_8.html?tabRank=1

4.3. POLOŽAJ ŽENA I REFLEKSIJA NA MODU

Veliki uzlet pokreta emancipacije žena koji se događa već prije Prvog Svjetskog rata utječe na promjenu običaja. Počinju se nositi hlače i muško odijelo, u Francuskoj već od 1909. godine. Već za vrijeme Prvog svjetskog rata kada žene zamijenjuju muškarce u svim dužnostima na gradilištima, u tvornicama, radionicama, prijevozu, bolnicama, te se mobiliziraju za pomoć u ratu, nose radne bluže, hlače, široke kombinezone. U gradu haljine otkrivaju gležnjeve. Istovremeno steznik, neprikladan za aktivan život, postaje mekši, a kasnije i nestaje.

Žene i nakon rata nastavljaju raditi, počinju se baviti novim aktivnostima u slobodno vrijeme, voze bicikl, auto, igraju tenis odlaze na kupanje i slično, što utječe i na promjenu načina odijevanja. Javljaju se suknje za tenis i bicikl, "pumperice" za kupanje koje pokazuju gležanj, što svjedoči o jednoj novoj odvažnosti. Nose se tamne boje što su ih nametnula brojna žalovanja i patnje u zemlji.¹⁴

Mnoge žene su počele nositi hlače i kraće suknje. S jedne strane naglašavale su svoju ženstvenost, a s druge strane svoju ravnopravnost s muškarcima – pušile su cigarete, ispijale alkohol i krenule s noćnim izlascima.

One skraćuju svoju kosu, oslobađaju se forme ženstvenosti i ulaze u udobnu i ugodnu odjeću, koja sada ima čak i manje tkanine. Žene se počinju baviti sportom kao što je tenis, izlaze vani, zabavljaju se na vanjskim okupljanima, idu na plažu. Zbog ovakvog sve većeg pojavljivanja na javnim okupljalištima njeguju svoj svijetli ten, meku kožu, i kratku kosu. Pronašle su i najbolje ukras za kratku frizuru, kloš šešire.

¹⁴ Grau, F. M. (2008:98) *Povijest Odijevanja*, Zagreb: Kulturno informativni centar, Jesenski i Turk

5. MODA 1920.-1930.

Prvi svjetski rat je završio te je u svijetu zavlada euforija. Mnogi ljudi odlučuju živjeti svoje živote punim plućima i što više uživati u njemu. Novo doba donosi optimizam i novu energiju pa se to odražava i u svim područjima mode. Moda predstavlja odraz svega što se događa oko nas pa tako i na novu slobodu moda odgovara promjenama. To je bilo doba koje je kršilo sva pravila u ženskoj modi, ali dvadesete nisu bile samo o "njoj". Ponašanje i stil je bio opušteniji i u muškoj modi. Prihvaćao se ležerniji stil odijevanja, što vrijedi i za današnje vrijeme. Uzbuđenje tih slavni i buntovnih dvadesetih godina najbolje je prikazano odjećom djevojaka koje su zvali "*Bright Young Things*".¹⁵

Djevojke su skratile kosu i pronašle su najbolji modni dodatak, kloš šešir. Ples nikad nije bio popularniji, haljine, suknje i tunike su se rezale da bi pokret bio što slobodniji. Perle i rese su bile ludilo dvadesetih, također su gležnjevi, noge i leđa bili otvoreni i vidljivi. Dok je doba napredovalo, struk na haljinama se spušta do razine kukova, te je kroj prestao strogo pratiti liniju tijela, šokirajući svijet sa pogledom na ženske noge po prvi puta. Zapravo ono što je dominiralo u ovo doba je odbacivanje korzeta i težnja za ravnom siluetom. Otvorena ženstvenost je polako bila potisnuta dječaćkom siluetom, koju su nazvali "*garçonne*" (mali dječak). Predstavio je ženu kao glavnu potrošačicu novog doba, te je najavio mobilnost, funkcionalnost i brzinu novog stila života.¹⁶ Coco Chanel je provela ovaj novi izgled, koji je šokirao i stvorio strahopoštovanje među tradicionalistima. Taj je stil očvrsnuo i danas ga u modernom društvu koristimo.

Napredak u tehnologiji tkanina omogućuje imitiranje luksuznih materijala kao što je svila, proizvode se jeftinije tkanine dostupne siromašnjima. Dostupno je više krojeva, časopisi sve više članaka posvećuju modi, te je time visoka moda Pariza i Londona dostupna široj javnosti.

Počela je i opća opsesija Orijentom, egzotičnim i orijentalnim tkaninama, pogotovo nakon otkrića Tutankamonove grobnice. Kimono je postao važan dio mode na zapadu, najviše su ih nosile deblje žene i žene sa većim poprsjem koje su smatrale neprikladnim izložiti gornji dio

¹⁵ "*Bright Young Things*" ili "*Bright Young People*" bio je nadimak koje su novine dale grupi mladih boemskih aristokrata i mladeži visokog društva u Londonu 1920-ih godina. Održavali su bogate zabave na kojima su bili elegantno obučeni po zadnjoj modi. Zabava im je bila traženje blaga ulicama noćnog Londona, uživanje u alkoholu i drogama. Njihovim ponašanjem, bogatim zabavama i zadnjom modom bili su inspirirali mnogi pisci kao Nancy Mitford ("*Highland Fling*", 1931.), Anthony Powell ("*A Dance to the Music of Time*", 1951.-1975.), Henry Green ("*Party Going*", 1939.) i pjesnik John Betjeman. (Johnson, B., *Bright Young Things* URL: <https://www.historic-uk.com/CultureUK/Bright-Young-Things/>)

¹⁶ Filipović, I. (2012) 20. stoljeće: *Moda u razdoblju 1920-1930*, Hrvatski povijesni portal, URL: <https://povijest.net/moda-u-razdoblju-1920-1930/>

torza. Egzotični stilovi su zavladaali kao što su turbani, dimije, parea. Jedan od najčešćih dodataka uz večernju haljinu bilo je nojevo perje.¹⁷

Dizajneri 20-tih godina su bili: Patou, Molyneux, Chanel, Boue Souers, Louiseboulanger, Augustabernard i Vionnet.

Međutim, sva ta pozitivnost i energija završila je velikom depresijom i krahom burze na Wall Streetu.¹⁸

5.1. HALJINE, SUKNJE I DNEVNA ODJEĆA

Slika 15. Sezona 1, epizoda 1, „Cocaine Blues”, Miss Fisher (lijevo) i Mac (desno)

Osnovna razlika između kućne, dnevne i večernje haljine su bile vrste tkanina i uzorci, te količina ukrasa. Kućne haljine su bile pamučne sa veselim uzorcima kao što su točkice. Dnevne haljine su izrađene od batiste, lana, pletiva, rajona ili bogatijih materijala kao svila, organdi i baršun. Tkanine su sve bile lagane. Prevladavale su crna, ljubičasta, plava i

¹⁷ Hemingway, W. i G. (2015:20): *The Vintage Fashion Bible*, Newton Abbott: F&W Media International

¹⁸ Hemingway, W. i G. (2015:15): *The Vintage Fashion Bible*, Newton Abbott: F&W Media International

tamnozeleno boja zimi, bez uzoraka, dok su ljetne haljine bile boje žada, narančaste, bijele, svijetlo žute sa uzorcima kao što su geometrijski likovi, točkice, karirano ili cvjetići.¹⁹

Haljine su bile jednostavnijeg kroja te se na nekim haljinama pojavio i pojas od tkanine, remen sa kopčom ili remen u istoj ili kontrastnoj boji na bokovima, ali i u tom slučaju, haljine su padale u ravnoj liniji. Debljina remena bio je izbor žene. Izrezi oko vrata većinom su bili jednostavni okrugli ili "V" izrezi. Rukavi su bili dugi i ravni ili u obliku zvona. Ljetne haljine su imale kraće rukave, ali su ih nosile samo žene sa lijepim rukama.

Suknje su doživjele najveće promjene u 1920-im godinama. Na početku novog desetljeća dužina suknje se skratila do iznad gležnja, a u samo tri godine i još kraće, do ispod koljena. Neke suknje su imale mnogo tkanine pa su podsjećale na viktorijansko doba, druge su bile vitke nalik stupu. Kasnije su dobile nabore sa bočnih strana što je omogućilo veću pokretljivost i ponekad asimetričnost. Izgledale su mršavo i vitko dok su stajale, ali su imale ritam dok su se njihale u pokretu.

Slika broj 15 je prva scena u prvoj epizodi *Cocaine Blues* kada gospođica Fisher dolazi u Melbourne i sastaje se sa prijateljicom Mac. Vidimo je u plavo bijelom mornarskom kostimu, sa bijelim šalom plavim kloš šeširoj i bijelim najlonkama te odgovarajućim bijelo plavim cipelama. Phryne mornarsko odijelo odgovara toj sceni i njezinoj temi sa klasičnim spuštenim strukom dvadesetih godina i plisiranom suknjom. Mornarska kragna sa klasičnim V izrezom je obrubljena bijelom vrpcom, a šešir sa bijelim perom koji je jedna verzija Francuskog mornarskog šešira.

"Phryne... finally selected a fetching sailor suit in dark blue with white piping and a pique collar. The waist dropped below her hips leaving five inches of pleated skirt, which even the parochial taste of Melbourne could not find offensive.

She dressed quickly and soon stood up in cami-knickers and silk stockings which were gartered above the knee, and dark-blue leather shoes with a Louis heel.

- Kerry Greenwood, *Cocaine Blues*²⁰

¹⁹ Sessions D. i O. (2009) *Vintage dancer: 1920s day dresses* URL: <https://vintagedancer.com/1920s/1920s-day-dresses/> objavljeno 28. lipnja 2013.

²⁰ Greenwood K. (1989:10), *Miss Phryne Fisher Investigates*, Robinson, London URL: <https://books.google.hr/books?id=oHmeBAAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=hr#v=onepage&q&f=false>

U ljetnim mjesecima su se, u bogatim kućanstvima, organizirale vrtne zabave koje su često uključivale krocket ili bandmington. Za vrtne zabave nosile su se elegantne lagane, bijele haljine, najlonke u boji kože, bijele cipele, bijele rukavice, također bijeli ukras za glavu i bijeli suncobran. Imati odjevnu kombinaciju u tonu bilo je jako skupo, te održavanje i pranje ove odjeće zahtjevalo je sluge.

Slika 25 prikazuje gospođicu Fisher u bijeloj lepršavoj haljini za tenis, bijelim šeširom, cipelama i čarapama. Cipele su sa bijelim cik cak remenom sa potpeticama. Sve je ukonponirano u istoj bijeloj boji. Za snimanje epizode *Game, Set and Murder* kostimografkinja Marion Boyce je na sastanke dolazila sa reketima.

„Tenis je bio jedna od onih neodoljivih slika „ rekla je kostimografkinja „bijelih i prekrasnih zelenih pozadina naspram veličanstvenih domova.”

5.2. VEČERNJE HALJINE

Sva jednostavnost haljina 1920-ih godina nestaje kada su u pitanju večernje haljine. Večernje haljine su uvijek bile bez rukava. Ruke su pokrivala svilenim šalovima i krznom. Haljine su bile jednake ravne linije kao dnevne haljine, ali izrađene od najskupljih materijala. Perlice su bile glavna karakteristika haljina. U početku su se perlice stavljale u male skupine kako bi naglasile kuk, poprsje, rame ili rub. Uskoro su staklene perle na mreži stvarale "tkaninu" s razrađenim *Art Deco*²¹ dizajnom. Ručno nizanje perlica je iziskivalo puno vremena i novca. Ručno izrađene haljine iz Pariza bile su izuzetno skupe za posjedovanje. Samo najbogatiji flaperi (engl. *flappers*²²) mogli su si to priuštiti.

²¹ *Art deco* stil pojavio se u Francuskoj, u Parizu između dva svjetska rata. Dobio je ime po međunarodnoj izložbi moderne i dekorativne umjetnosti (*International Exposition of Modern Decorative and Industrial Art*). Obuhvaćao je sve, od pakiranja, pošte, produkcije, dizajna, mode, nakita, interijera i arhitekture. Baziran je na geometrijskim oblicima i stiliziran je prirodom, lišćem, cvijećem. Osvojio je brzo svijet i danas je još velika inspiracija dizajnerima cijelog svijeta. *Art Deco* je rezultat borbe dekorativnih umjetnika za status jednak kao slikara i kipara. U modnom dizajnu *Art Deco* koristi bogate tekstilne materijale, kao svila, mnogo svijetlih boja i egzotične krojeve. Dobija se dojam kiča i vulgarnosti. Neki od poznatih dizajnera tog vremena su Louis Vuitton sa proizvodnjom kufera i torba, Louis Cartier sa nakitom.

Art Deco se proširio i dalje od Francuske, svjetski je fenomen. U kasnim 1920-tim godinama se pojavljuje u Australiji, ali je bio veoma konzervativan, strani utjecaj se smatrao opasnim, te se prihvaćao jedino Britanski utjecaj. (Benton, C., Benton, T. i Wood, G. (2003:2) *Art Deco 1910-1939*, London: Victoria and Albert Museum)

Serijski je smještena u Australiji, ali je inspirirana Pariškim *Art Decoom*.

²² "*Flappers*" su bile mlade djevojke 1920-ih godina, poznate po svojoj energiji za slobodom i koje su zagrlile život, što je većina ljudi tada smatrala pretjeranim, nemoralnim ili opasnim. Nosile su suknje do koljena, što se za to vrijeme smatralo kratkim, skratile kosu, nosile puno šminke, slušale *Jazz*, pile alkohol i pušile u javnosti, narušavale socijalne i seksualne

Haljina koju gospođica Fisher nosi u epizodi *The Green Mill Murder* na slici 16 je jedna od tipičnih večernjih haljina dvadesetih godina. Haljina crno srebrenih prugica, dužine je do koljena, bez rukava, sa prsnim ušitcima i suknjom od resica, te crnim čarapama. Ukrašena je sa srebrenim ukrasom, grančicama cvijeća te napravljena sa perlicama. Haljina je ukrašena sa crnim šljokicama koje se slažu sa šljokicastim šalom koji nalikuje na mušku kravatu. Sve je to ukompletirano sa crnim cipelama koje imaju remen u obliku slova T, ukrasom za kosu i šljokicama oko oči. Ova Haljina je korištena u u mnogo promotivnih fotografija. Haljina je točan primjer klasične 1920-te *flapper* mode sa ravnom siluetom i spuštenom suknjom od resica.

Slika 16. Sezona 1, epizoda 3, „The Green Mill Murder”

Većina zimskih svečanih haljina su bile izrađene od slojeva laganog pastelnog šifona ili teškog baršuna. Skupine kristala i kuglica naglašavale su slojeve. Zlatni ili srebrni metalni vez stvorio je iluziju izrade perli, posebno u kasnijim godinama. Na plesnim podijima posebno su bile popularne prozirne i polu-prozirne haljine s pripadajućim gaćicama.

Sjajna haljina od tafta domaće izrade s velikim svilenim cvjetovima djelovala je kao luksuzni komad odjeće za zabave niže klase.²³

norme. Kako su automobili u to doba postali dostupni, dobile su slobodu kretanja i privatnosti. Smatrane su prvom generacijom neovisnih žena, koje su pomicala ekonomske i političke granice, te se borile za prava žena. "*Flappers*" su bile ikone 1920-ih godina, koje se nazivalo i "*Roaring Twenties*" (Lude dvadesete). (History.com (2018) *Flappers* URL: <https://www.history.com/topics/roaring-twenties/flappers>)

²³ Sessions D. i O. (2009) *Vintage dancer: 1920s evening dresses history* URL: <https://vintagedancer.com/1920s/1920s-evening-dresses-history/> objavljeno 8. srpnja 2013.

5.3. HLAČE

Hlače dvadesetih godina nisu bile u javnosti oduševljeno prihvaćene. Mlade žene su ih nosile u sportu i vikendom. Hlače su također nosile radnice u Hollywoodu ili avanturistice po Egiptu, Africi i Australiji. Bile su to hlače do koljena, i naborane oko njih, a zvale su se *pumperice*. Slične su bile jahače hlače koje su za razliku od *pumperica* bile duge i sužene ispod koljena, a zvale su se *Knickers pants*.

Najženstvenije hlače su bile sastavni dio dvodjelnih piđama za plažu takozvane *Beach Pajama pants*. Izrađivale su se od pamuka ili svile. Nogavice su bile uske ili široke. Postajale su sve popularnije, pa su ih žene nosile sve češće i u drugim prilikama.

Na slici 17 u epizodi *Murder in the Dark* vidimo gospođicu Fisher u ljetnom kompletu. Bijela bluza sa hlačama i lagnim ljetnim kaputom sa cvijetnim uzorkom. Bluza ima široki V izrez sa djelomičnom kragom i bijelim svilenim hlačama visokog struka sa širokim džepovima. Ovu bijelu kombinaciju hlača i bluze smo mogli vidjeti u prijašnjim epizodama *Caocaine Blues*, *Murder on the Ballarat Train* i *Death at Victoria Docks*.

Slika 17. Sezona 1, epizoda 12, „Murder in the Dark“

Žene su također nosile muške hlače, ali vrlo rijetko. Samo uz muške modne rekvizite kao košulje, kravate i ostalo. Amelia Earhart²⁴ je bila jedna od žena koja je nosila muške hlače.²⁵

Na slikama 9 i 15 vidimo Mac, prijateljicu gospođice Fisher u muškim sivim hlačama sa kariranim svijetlo smeđim sakoom i prslukom, bijelom košuljom, umjesto kravate ima zeleno smeđu maramu na kockice i cijelu kombinaciju upotpunjuje smeđi muški šešir i dvobojne smeđe bijele Oxford cipele.

5.4. KAPUTI

Svaka žena je posjedovala kaput, a najpopularniji je bio kaput sa krznom oko vrata. Bili su vrlo jednostavno krojeni. Početkom 1920-ih su kaputi bili vuneni sa velikim detaljima kao što su ovratnik, gumbi, džepovi i remeni. Većinom su bili neutralnih boja, crne, smeđe, sive i tamno zelene. Na slici 6 vidimo Dorothy Williams, pomoćnicu gospođice Fisher, u kariranom svijetlo smeđem kaputu. Dužine do ispod koljena, dugom kragom i kopčanjem jednim velikim gumbom.

1923. godine se struk spušta, a kaput se produljuje do gležnjeva, a ispod viri suknja, te se kopčao samo jednim velikim gumbom na desnom boku. Pojas se vezivao lagano i vrlo nisko što je izduživalo figuru.

1925. godine dolazi do promjena. Dužina kaputa se skraćuje do koljena, kopča se jednostruko, ima duboki V izrez i podignuti ovratnik. Kaputi su rađeni od vune, tvida ili vunenog baršuna u raznim bojama. Proljetne verzije kaputa su imale karo uzorke ili unikatne *Art Deco* oblike. Postava je bila u svijetlim bojama od svile, satena i brokata. Proljetni kaputi su bili svijetlih boja i laganijih materijala. Slika 17 prikazuje gospođicu Fisher u jednom takvom lepršavom kaputu laganijih materijala sa uzorkom tamno crvenih orhideja od baršuna rađene tehnikom *Devoré*²⁶ na bijeloj kontrastnoj tkanini. Kaput ima *godet* (trokutasti komad tkanine koji je

²⁴ Amelia Earhart bila je američka pionirka avijacije i borac za prava žena. Prva žena koja je tromotornim avionom preletjela, kao putnik, sjeverni Atlantik 1928. godine s pratiocem pilotom Wilmerom Stultzom. (Britannica (1999) *Emilia Earhart* URL: <https://www.britannica.com/biography/Amelia-Earhart>)

²⁵ Sessions D. i O. (2009) *Vintage dancer: Did women wear pants?* URL: <https://vintagedancer.com/1920s/did-women-wear-pants/> objavljeno 28. kolovoza 2013.

²⁶ *Devoré* ili *burnout* je tehnika ukrašavanja uglavnom rađena na baršunu. Tehnika gdje se materijal od miješanih vlakana podvrgava kemijskom procesu otapanja celuloznih vlakana da bi stvorio poluprozirni uzorak na tvrdoj tkanini. Ista tehnika može se primijeniti i na tekstil koji nije baršun, poput čipke ili tkanina u izgarajućim majicama.

dodan u kroj zbog ljepšeg pada i pokreta) ispod kukova. Obrubljen istom bijelom tkaninom sa crvenim orhidejama koja je korištena na šavovima rukava. Na rukavima ima male trake tkanine zavezane oko manžeta.

Za večernje prigode i elegantne izlaske nosili su se opera kaputi, bez rukava sa velikim ovratnikom, izrađeni od borkata i svile koja je bila ručno obojana. U epizodi *Ruddy Gore* na slici 18 vidimo gospođicu Fisher u večernjem kaputu za operu. Kaput je od svilenog baršuna, sa bijelim krznom na ovratniku i rubu kaputa.

Slika 18. Sezona 1, epizoda 6, „Ruddy Gore“

Šalovi su bili zamjena za proljetne kapute. Ljeti su se nosili sakoi sa uspravnim prugama. Sakoi su se kombinirali sa haljinama i suknjama u odgovarajućim bojama. Dugi sakoi su se u kasnim dvadesetima prodavali u kombinaciji sa haljinama.²⁷

Krzno je bilo ukras gotovo svakog kaputa, smješteno oko vrata ili duž V izreza. Krzneni kaputi su bili idealni za jake zime. Koristilo se krzno dabra, lasice, kune, vjeverice, rakuna, tuljana i zeca. Krzneni dodaci su bili mufovi, šalovi, te odvojeni krzneni ovratnici za jednostavne kapute. Već tada su se počela upotrebljavati umjetna krzna zbog visokih cijena

Devoré dolazi od francuskog glagola *dévoré*, što doslovno znači proždirati. (OttawaAC (2012) Wikipedia: Devore URL: <https://en.wikipedia.org/wiki/Devor%C3%A9>)

²⁷ Sessions D. i O. (2009) *Vintage dancer : Women coats of the 1920s* URL: <https://vintagedancer.com/1920s/womens-coats-of-the-1920s/> objavljeno 3. rujna 2013.

pravog krzna. Kišni ogrtači i kabanice su rađene od gumenih materijala svijetlih boja za žene. Kapa za kišu je bila neophodna.

5.5. CIPELE

Slika 19. Sezona 1, epizoda 10, „Death By Miss Adventure”

Cipele su postale vidljive što je bila velika promjena. Čim su se otkrili gležnjevi, cipele više nisu skrivene i postaju važan modni detalj. Dizajniranje cipela postaje usko povezano sa dizajniranjem haljina. Industrija cipela se intenzivno razvija. Najpopularniji tip cipela su bile cipele sa jednom (takozvane Mary Jane cipele) ili nekoliko traka različito namještene, u obliku slova T, X, ili paralelno. Cipele gospođice Fisher u epizodi *Death by Miss Adventure* na slici 19 su očaravajući par, napravljene od više kožnih remena. Slažu se sa kaputom od plavog baršuna izrađen *Devoré* tehnikom i ovratnikom od bijelog krzna. Kostimografkinja Marion Boyce je kreirala ovaj izgled da bi unijela i još dodala svijetlosti u epizodu *Death By Miss Adventure*. Gospođica Fisher nas nikada ne zaboravi iznenaditi svojim izgledom pogotovo cipelama, raznih izgleda i boja, kao njezine cipele sa remenom u plavom kopletu na slici 5 ili one iz epizode *Cocaine Blues*, bijelo modre boje, sa remenom u obliku slova T. Na slici 18 za večernji izgled nosi otvorene srebrene cipele sa tankim remenom.

U tom razdoblju tradicionalnije žene su nosile cipele inspirirane 18. stoljećem, takozvane kolonijalne cipele. Za šetnju, sport i rad u kući bile su pogodne Oxfordske cipele, jednoboje, a kasnije dvoboje. Kada gospođica Fisher dolazi u Melbourne dočekuje je prijateljica Mac odjevena u muško odijelo i dvobojn timer smeđe bijelim Oxford cipelama, slika 15. Kao tip cipele bile su vrlo omiljene te su postale dio fakultetskih uniformi. Za ljeto i sport su se

koristile ravne cipele napravljene od platna. Sandale su u 1920-im godinama bile zatvorene cipele u više boja.

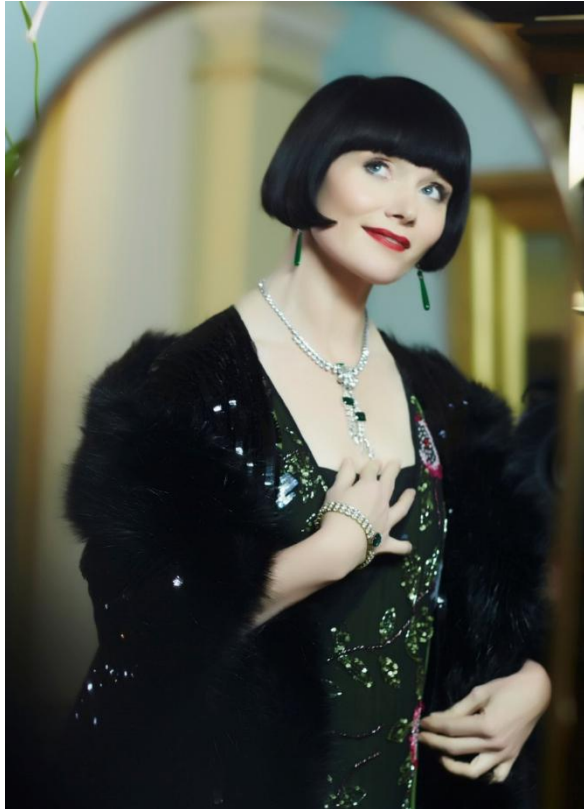
Zimi su se nosile razne čizme, niske, visoke, uske uz nogu, ili šire takozvane ruske čizme. Galoše su također postale popularne.

Pete su bile visine 5 centimetara. Za dan su bile zaobljene pete. Sredinom 1920-ih godina zamijenjene su čvršćom vojničkom petom, tzv. kubanskom petom, koja je bila pogodna za kućne cipele i niske cipele za šetnju. Za večer su pete bile visine do 7,5 centimetara.

Prsti su od špicastih preko zaobljenih, na kraju 1920-ih godina gotovo postali četvrtasti.

Cipele su rađene od kože, mat ili sjajne za dan, za sport platno ili kombinacija kože i platna. Kućne, večernje i plesne cipele su bile od sjajnog bijelog ili crnog satena, brokata ili janjeće kože. Cipele su se često ručno oslikavale kako bi sličile na orijentalne cipele.²⁸

Kopče i gumbi su bili prekriveni dragocijenim kamenčićima, perlama i sjajnim materijalima i metalima.

5.6. NAKIT

Nakit kao prstenje, ogrlice i narukvice, 1920-ih godina u stilu *Art Deco* bio je vrlo jednostavan. Tijekom dana se gotovo nije nosio nakit, a za večernje prilike se nosilo poludrago kamenje. Bogatstvo se više nije pokazivalo nakitom što je bila velika promjena od doba prije Prvog svjetskog rata.

Slika 20. Sezona 2, epizoda 5, „Murder à la Mode ”

²⁸ Sessions D. i O. (2009) *Vintage dancer: History of 1920s fashion shoes* URL: <https://vintagedancer.com/1920s/history-of-1920s-fashion-shoes/> objavljeno 9. rujna 2013.

Biserne ogrlice su se mogle vidjeti gotovo na svakoj ženi. Biserne ogrlice su bile različitih dužina i često namotane nekoliko puta. Biseri nisu uvijek bili pravi, što je ženama nižih staleža omogućilo nošenje bisernih ogrlica. Lažni biseri su se pojavljivali u pastelnim bojama.

Duge ogrlice od perlica sa resicama ili kamenom na dnu su također bile popularne. Nosile su se i naprijed i na leđima kako bi privukle pozornost. Kraće ogrlice su imale kamen kvadratnog, trapeznog ili ovalnog oblika. Oniks je prevladavao, a kao motiv privjeska se moglo naći i oblik zmaja ili auta.

Zbog kratke kose vrat je bio razotkriven, nosile su se duge naušnice u obliku kapljica. Dijamantne naušnice su se nosile za svečane večeri, običaj iz prijašnjih desetljeća. Naušnice od poludragog kamena su se nosile tijekom dana i to od žada, koralja, tirkiza, oniksa, ahata. Prevladavao je srebreni nakit, osim nakita u egipatskom stilu. Slika 17 prikazuje scenu iz epizode *Murder in the Dark*, gospođica Fisher je u ljetnom kompletu ukrašenom dugom ogrlicom, koja na dnu ima kristalnu kapljicu. Ogrlica se sastoji od ornamentalnog filigranskog privjeska sa otvorenim cvijetovima koji nalikuju tratinčicama sa draguljima, koji okružuju bijeli opal u središtu. Bijeli opal okružen je malim filigranskim cvijetićima kao i po sredini da bi se spojio sa ostatkom metalne kompozicije. Ova ogrlica je autentičan komad iz 1920-te godine kupljen na sajmu antikviteta u Australiji i može se vidjeti i u epizodi *Murder and Mozarella*.

U epizodi *Murder à la Mode*, slika 20, gospođica Fisher tijekom svog posjeta modnoj kući Fleuri nosi zelene naušnice od žada u obliku kapljica. Narukvica i ogrlica su od dijamanta sa emeraldom po sredini sve u skladu s zelenom haljinom.

Narukvice su se nosile u velikom broju odjednom. Izrađivale su se od drva, kosti, školjaka, metala i plastike. Mnoge su bile inspirirane afričkom i egipatskom umjetnošću. Prstenje je bilo u stilu *Art Decoa*. Kamenje je bilo brušeno manje tradicionalno, a dijamanti su zamijenjeni poludragim kamenjem.²⁹

²⁹ Sessions D. i O. (2009) *Vintage dancer: 1920s jewelry styles* URL: <https://vintagedancer.com/1920s/1920s-jewelry-styles/> objavljeno 10. listopada 2013.

5.7. ŠMINKA I FRIZURA

Prije 20-tog stoljeća djevojke nisu nosile šminku koja se tada nazivala boja. Sa pojavom filma započelo je ludilo za kozmetikom. Prvi kozmetički proizvodi su samo isticali prirodnu ljepotu. Kreme, losioni, puderi su pomagali ujednačiti boju kože. Šminka je u 1920-im godinama bila ograničena količinom i raznolikošću, boje su bile tamne. Prvi pokušaji šminkanja nisu niti malo bili glamurozni već zastrašujući.

1929. godine su procvatili kozmetički saloni. Helen Rubinstein i Elizabeth Arden su surađivale sa kemičarima u proizvodnji prvih krema za sunčanje. Pošto je preplanuli ten bio popularan, Arden je počela proizvoditi i tamnije pudere. Arden je poznata i po proizvodnji ruževa, rumenila i sjenila.

Do kraja 1920-ih godina kozmetička industrija je postala milijunska, od samo nekoliko proizvođača razvilo se 1300 brendova kozmetike.

Rumenilo je bio najvažniji oblik šminke koji se koristio. Dolazio je u prahu ili kremi. Žene su puder nanosile na jagodice u obliku kruga, dok su flaperice nanosile rumenilo i na koljena.

Najčešće je rumenilo bio u crvenoj boji, istoj boji ruža. Ruž je bio spremljen u metalne tube što je ženama omogućilo nanošenje ruža bilo gdje. Ruž se nanosio u obliku ružina pupoljka, donja usna puna, a gornja samo vrhovi, žene su zvale taj izgled *Cupid's bow*. Žene tamnije puti su nosile tamnocrveni ruž.

Slika 21. Sezona 2, epizoda 7, „Blood at the Wheel“

Za oči su preferirale crno sjenilo oko rubova oči. Uglavnom se koristio ugljen za sjenila i to tamnosive boje, ali su mnoge žene koristile i sjenila koja su odgovarala boji očiju. Obrve su bile tanke i zaobljene, te jednake debljine, koristila se smeđa ili crna olovka za ocrtavanje.³⁰

1920-ih godina lak za nokte postaje popularan. *Moon manicure* je bio popularan izgled. Sredina nokta je bila lakirana, a vrh nokta bi ostavile bijel u obliku mjeseca.

Duga kosa se i u 1920-im godinama smatrala ženstvenom. Žene koje su htjele skratiti kosu morale su biti spremne na kritike društva. Duga kosa se skupljala u punđu koja se vezivala nisko i sakrivala u ostalu kosu. Ovakava frizura je bila popularna među ženama iz radne klase. Pundže su se vezivale i na način da su pokrivala uši, što se nazivalo *cootie garages*. Za večernje izlaske su frizure nalikovale grčkim božicama, visoko skupljena kosa jednako raspoređena.

Sredinom 1920-ih godina žene skraćuju kosu. Frizure su u boemskom stilu, čupave kovrče ili blago valovita kosa. Žene su se šišale same ili su se šišale međusobno, što je rezultiralo neurednim frizurama. Brijачi su ubrzo preuzeli uređivanje ženskih frizura.

Bob frizura imala je puno različitih stilova i naziva, međutim dva su glavna stila: kratka valovita kosa ili kratka ravna kosa. Dužina kose je uvijek bila do uha, a šiške do obrva. U kasnijem razdoblju za ukras se izdvajala jedna kovrča koja bi se stavila na čelo i jedna na obrazu, *split curls*. Kosa se također oblikovala u valove, *Marcel waving*, posebnim toplim željezom ili prstima.³¹

³⁰ Sessions D. i O. (2009) *Vintage dancer: Makeup* URL: <https://vintagedancer.com/1920s/makeup-starts-the-cosmetics-industry/> objavljeno 14 listopada 2013.

³¹ Sessions D. i O. (2009) *Vintage dancer: 1920s Long hair to bobbed hair* URL: <https://vintagedancer.com/1920s/1920s-long-hair-to-bobbed-hair/> objavljeno 17. listopada 2013.

5.8. ŠEŠIRI I UKRASI ZA KOSU

Žene kao ni muškarci nisu napuštali kuću bez šešira ili pokrivala za glavu.

Slika 22. Sezona 2, epizoda 1, „Murder Most Scandalous”

Kloš šešir je bio najčešći šešir koji se nosio. Odgovarao je svakom obliku lica i glave. Naziv je dobio od francuske riječi zvonu (fran. *cloche*). Problem kloš šešira je bila vidljivost jer su bili jako uski, a duboki. Imali su kratki obod, nikad duži od 5 centimetara, sa minimalnim ukrasima. Slika 5 prikazuje gospođicu Fisher sa kloš šeširom mornarsko plave boje. Izrađen je od baršuna sa resicom u odgovarajućoj boji i podstavom od svilenog satena. Šešir u seriji je originalni šešir 1920-ih godina kupljen od trgovca antikviteta.

Početkom 1920-ih šeširi su još uvijek bili veliki i pod utjecajem prošlih desetljeća. Šeširi sa velikim obodom koji uokviruju lice bili su najpopularniji ljeti. Često su bili slamnati sa svilenom vrpcom i umjetnim cvijećem. Slika 22 je crni slamnati šešir koji gospođica Fisher nosi u epizodi *Murder Most Scandalous*. Ima vrpcu koja je crna izvana, a s unutrašnje strane je bijela, oblikovana u mašnu, a u sredini ima crni krug napravljen od perlica sa zelenim, bijelim i crnim perjem. Ovaj šešir se može vidjeti u više epizoda kao *King Memses Currse* i *Death Comes Knocking*.

Mornarski slamnati šešir koji su nosili muškarci se vratio u modu i kod žena. Žene za borbu ženskih prava su ih nosile prije Prvog svjetskog rata.

Nakon prikaza filma *Tri mušetira* svoju slavu je dobio i mušketaški šešir. Prednji obod je bio presavijen prema gore, te je bio ukrašen dugim vrpcama, perjem, resicama koje su padale

prema ramenu. Na slici 15 u epizodi *Cocaine Blues* je prikazana gospođica Fisher sa šešišom inspiriranim mornarskim francuskim šešišom od plavog filca s obodom presavijenim prema gore i velikim bijelim perom.

Tam O'Shanter šešir je škotskog podrijetla kojeg su nosili muškarci kao i žene, uglavnom mlade djevojke. Bili su od vune, baršuna ili filca, te su bili jeftini za izradu.

Beretka je već bila popularna, imala je sportski izgled i nosila se za jahanje. U kasnijim godinama je poprimila francuski stil, u mnogim bojama i čupavim materijalima kao što je angorska vuna.³²

Sve egzotično i orijentalno je bilo privlačno pogotovo nakon otkrića Tutankamonove grobnice. Tako je i turban našao svoje mjesto. Turban je bio komad tkanine omotan oko glave. Mogao je biti unaprijed omotan ili su ga žene same namatale. Turban omotan na pravi način i ukrašen perjem ili dragim kamenjem često je bio dio večernje odjevne kombinacije.

Gospođica Fisher koja jako voli orijentalnu odjeću i nakit u mnogim epizodama nosi turbane.

Šeširi su se nosili po danu, a trake za večernje prilike. Žene su htjele izgledati kao kraljice pa su nosile krune, tijare, trake, kopče sa dragim kamenjem, perjem i perlama. Najjednostavniji ukras za glavu bila je traka ili *bandeau* oko cijele glave od perle, čipke, kamenčića u boji, metalnih listića, vezene tkanine, trake sa cvijećem. Trake su se izrađivale od ostataka tkanina, i bile su dobra zabava tijekom kišnih dana.

Slika 23. Sezona 2, epizoda 4, „Deadweight”

³² Sessions D. i O. (2009) *Vintage dancer: 1920s hats styles* URL: <https://vintagedancer.com/1920s/1920s-hats-styles/> objavljeno 12. rujna 2013.

Trake su se nosile i na način da su bile čvrsto vezane preko čela, takozvane trake za glavobolju, *headache band*. Za vjenčanja su se trake preko čela ukrašavale srebrom ili dragim kamenjam, a prevladavao je egipatski dizajn sa faraonima, paucima, mačkama i hijeroglifima.

Na slici 23 gospođica Fisher nosi srebreni ukras oko glave od tri dijela ukrašen draguljima i perlama različitih veličina, inspiriran Egiptom. Može se vidjeti i u drugim epizodama *The Green Mill Murder* i *Queen of The Flowers*.

Nosile su se mrežice prožete perlama koje su ručno rađene i mogle su se vidjeti samo kod bogatih žena. Tijare su bile pričvršćene kopčama ili su bile sjedinjene sa trakama.³³

Perje se stavljalo na šešire, turbane, trake i bilo je sveprisutno. Perje bijele čaplje se nosilo sa trakom sa strane ili na čelu, te se kombiniralo sa turbanom. Paunovo perje je zelene, plave i zlatne boje, što su boje u stilu *Art Deco*.

5.9. TORBICE I RUKAVICE

Torbice su početkom dvadesetih godina bile male i malo toga se u njima nosilo. Obično je to bio ruž, puder i ključ od kuće. Više su bile modni detalj nego što su imale praktičnu svrhu. Izrađivale su se tvornički ili ručno, uglavnom su bile napravljene od kože, teleće, svinjske ili ovčje za svakodnevnu uporebu.

Početkom dvadesetih godina boje su bile tamne, crna ili smeđa, a prema kraju desetljeća su prevladavali svjetliji tonovi. Ručke su uglavnom bile kratke, tek je krajem dvadesetih godina Coco Chanel uvela duge ručke. Nosile su se preko ramena, da bi torbica bila praktičnija i ruke slobodnije.

Pletene male torbice koje su se upotrebljavale još prije dvadesetih godina, smatrale su se nepraktičnim za svakodnevnu upotrebu, ali mogle su se izrađivati ili plesti kod kuće.

³³ Sessions D. i O. (2009) *Vintage dancer: 1920s headbands styles* URL: <https://vintagedancer.com/1920s/six-1920s-headband-styles-you-can-wear-today/> objavljeno 16. rujna 2013.

Slika 24. Seazona 2, epizoda 6, „Marked for Murder”

Torbice za večernje izlaske su bile sjajnije i svečanije. Napravljene su od mrežice umjesto veza, perlica ili srebra, a okvir je bio od čelika, srebra, mesinga ili nikla. Većinom su bile premazane zlatom, rhodijem ili kromom, a katkad se dodavalo i poludrago kamenje.

Bile su vrlo popularne u dvadesetim godinama. Ukrasi su im bili u stilu svih umjetničkih pokreta tog vremena, kao *Art Decoa*, egipatskih i azijskih motiva.

Torbica sa slike 24 je azijskih motiva sa zlatnom kopčom za otvaranje. Materijal je plava svila sa uzorkom hramova i životinja. Gospođica Fisher nosi ovu plavu torbicu s odgovarajućim plavim rukavicama u epizodi *Marked for Murder*.

Perlice koje su se upotrebljavale za izradu bile su od raznih materijala, stakla, metala, pa čak i biljnih sjemenki. Takve torbice su se zvale *Rocaille*.

Metalne perlice su bile od čelika, bronce, nikla i imale su odličan sjaj. Metalne mrežice su bile napravljene od malih metalnih dijelova raznih oblika ili prstenova. Katkad su se ti dijelovi bojali što je pružalo veću mogućnost umjetničkog izražaja. Različiti oblici metalnih dijelova u obliku slova X ili znaka +, bili su vrlo pogodni za ukrašavanje u stilu *Art Decoa*.

Obično su torbice bile plosnate i izduženog oblika. Ručka je bila kratka i napravljena od tankog lančića.

Sa razvojem kozmetičke industrije pojavljuje se i novi oblik torbice, nazvan *Vanity bag*. Sadržavala je mnogo džepića sa zrcalom pa čak i lampicom.

Za putovanje, kupovinu i školu je bila popularna bostonska torba, *Boston bag*. Sličila je starinskoj doktorskoj torbi. Upotrebljavalo se i nekoliko torbi sličnih bostonkoj torbi, a mnoge žene su ih koristile i za svakodnevnu upotrebu.³⁴ Dorothy Williams pomoćnica gospođice Fisher nosi jednu takvu bostonsku torbu izrađenu od kože smeđe boje u epizodi *Ruddy Gore*, slika 6.

Rukavice su uvijek imale svoju svrhu. Simbolizirale su status, štatile su zdravlje i kožu od javnih pogleda, pogotovo kada su se nosili kratki rukavi. Poslije Prvog svjetskog rata nosile su se rukavice srednje dužine. Rukavice se nisu nosile stalno pogotovo jer je u modi bio preplanuli ten. Ljeti se nisu nosile. Boja rukavica se morala slagati sa haljinom ili su bile neutralne boje, crne, smeđe, sive i bijele. Izrađivale su se od antilope, ovčje i kozje kože, te svile i pamuka.

Rukavice koje nosi gospođica Fisher su uvijek u kombinaciji sa njezinim izgledom. Klasične rukavice crvene boje od kože, kukičane, neutralne boje ili svilene plave koje se slažu s svilenom plavom torbicom, slika 23, i mnoge druge.

Rukavice su se nosile kroz cijelu godinu za posebne događaje kao putovanja, posjete i zabave. Skidale su se da se ne bi zaprljale, kod jela, pušenja i šminkanja, pa čak i kada se pio čaj što je u filmovima često krivo prikazano.

Početak dvadesetih godina rukavice su imale vrlo velike manžete, koje se u kasnijim godinama smanjuju. Bile su bogato ukrašene vezom i čipkom. S vremenom se manžete i dalje smanjuju pa krajem dvadesetih godina nestaju.

Za večer, operu, ples su se i dalje nosile duge rukavice preko lakta. Izrađivale su se od materijala kao što su svila, rejon ili saten. Kada su u modu došle haljine bez rukava prestalo je

³⁴ Sessions D. i O. (2009) *Vintage dancer: 1920s handbags* URL: <https://vintagedancer.com/1920s/1920s-handbags/> objavljeno 8. listopada 2013.

zanimanje za duge rukavice, jer su žene imale hrabrost pokazati gole ruke dok su večerale ili plesale.³⁵

5.10. ČARAPE

Čarape su postale vrlo važan i neizostavan modni dodatak, nakon što su noge izložene pogledima u javnosti. Bile su izrađene od svile, vune, pamuka i rajona. Najkvalitenije su bile one izrađene od mješavine svile ili rajona sa pamukom. Pridržavale su se podvezicama, *garter*, pričvršćenim za korzet ili pojasom, *girdle*, koji je učvršćen na bokovima. Dosezale su do polovice bedara ili do vrha bedara. Mlade žene su ih često samo rolale do polovice bedara ili ispod koljena, što nije bilo praktično jer su ih stalno morale podizati.

Flaperice su rolale čarape ispod koljena. Koljena su ostala gola, što su ublažavale rumenilom ili prekrivajući ih crtežima, ljubavnika ili omiljenog glumca. Čarape su se pridržavale podvezicom tj. mekom, okruglom elastičnom trakom. S vremenom elastična traka se počela prekrivati vrpcom ili mašnom. Flaperice su nosile podvezice ukrašene zlatom i srebrom, poviše lijevog koljena. Podvezica bi se otkrila kada bi se suknja prilikom sjedenja dovoljno podigla.

Rolane čarape do koljena nosile su se i na plažama što je uglavnom na mnogim plažama bilo zabranjeno.

Postojala su četiri tipa čarapa prema vrsti tkanja:

1. *Full fashioned* čarape su tkane ravno po silueti noge i zatim spojene u šav na stražnjoj strani noge. Smatrale su se najkvalitetnijim čarapama. Najmanje su se širile oko zglobova.
2. *Semi fashioned* čarape su se kružno tkale. One su se oblikovale prema nozi i nisu imale stražnji šav. Nekada se naknadno dodavao šav da bi ljepše izgledale i sličile *full fashioned* čarapama.
3. *Tubular* čarape su napravljene za djecu i nemaju šav.

³⁵ Sessions D. i O. (2009) *Vintage dancer: vintage gloves styles* URL: <https://vintagedancer.com/vintage/vintage-gloves-styles-1900-to-1960s/> obavljeno 24. svibnja 2016.

4. *Cut* čarape su najjeftinije i poprilično neudobne. Kružno su tkane i odrezane na dužinu noge, a stopalo je naknadno dodano. Poprilično su se širile u području zgloba.

Trajanje čarapa je ovisilo o broju niti i vrsti materijala. Vunene su bile debele i tople za zimu, a najkvalitetnije od kašmira. Pamučne čarape su bile različite kvalitete, ali u kombinaciji sa skupom svilom dobivalo se na kvaliteti i trajnosti i pogodnijoj cijeni. *Lisle* (jedna od vrsta od pamuka) je bio jeftiniji i trajniji pa se upotrebljavao za kućne i sportske čarape. Rajon je umjetna svila koja ima sjaj kao prava u kombinaciji sa drugim vlaknima njena kvaliteta se poboljšava. Cijena je bila vrlo povoljna. Svila je bila najkvalitetnija, najlakša za pranje, najmanje je klizala, manje se širila oko gležnjeva, toplija i jednako sjajna kao rajon. Najčešće su se nosile navečer, nosile su se čak i zimi ali samo za posebne prilike i kad je bilo toplije vrijeme. Potrajale bi najviše dva nošenja.

Kod vrlo tankih čarapa došlo je do stvaranja jednog novog problema, dlake na nogama više su se vidjele. To je potaklo brijanje noga, a koristile su je *flapperice*, dok je brijanje ispod pazuha korišteno već par desetljeća.

Boje su u početku bile samo crna, smeđa, siva i modra. Do sredine dvadesetih godina pojavile su se još boje breskve, kože i sivosmeđe sve u raznim nijansama. Nosila se nijansa svijetlija nego haljina te svijetlija nijansa ljeti nego zimi. Krajem dvadesetih godina pojavili su se novi pastelni tonovi boje šampanjca, krem, žute, roza, svijetlo zelene, crvene i srebrene. Tamnopusite žene su imale manji izbor jer se nisu proizvodile tamnije nijanse čarapa za tamniji ten. Sve su žene usklađivale boje čarapa sa torbicama, šeširima, rukavicama ili haljinama.

Sportske čarape su bile živih boja sa različitim uzorcima, kao okomite pruge, karirano, pletene čipkom i uzorcima sličnim kao na pulloverima. Nosile su se vikendima po danu i za sport. Za sport su se također nosile debele dokoljenke pletene sa širokim rubom.

Krajem dvadesetih su se pojavile čarape do gležnja, takozvane *Footees*, koje su se nosile preko dugih čarapa zbog topline i mode. Pojavila se još jedna vrsta čarapa, pletene gamaše, koje su se nosile preko cipele zbog topline, ali i zaštite finijih čarapa. Uzorci pletenih gamaša su bili vrlo raznoliki što je naglašavalo osobnost svake žene koja ih je nosila.

Ukrasi su bili važan dio čarapa. Neki su bili dio proizvodnog procesa kao pojačanje na petama i stražnji šav. Neki su dodani naknadno samo kao dekoracija i to sa vanjskih strana, na pete, sa stražnje strane i na potkoljenice.

Čarape su se nazivale prema vrsti ukrasa. *Clock ili clox* čarape su imale okomito vezene strijelice ili male uzorke sa umetnutom čipkom, preko gležnja uz nogu sa vanjske strane. Prednja strana se ponekad ukrašavala izvezenim motivima cvijeća, životinja, insekata i voća. Ručno su se ocrtavali *Art Deco* ukrasi, azijski motivi ili čak lica ljubavnika i filmskih glumaca. Jako su bile popularne takozvane *Illusion* čarape koje su imale vodoravne ili okomite pruge. Mrežaste, *fishnet*, čarape su nosile poneke plesačice i poneke flaperice.

Šav se također ukrašavao geometrijskim uzorcima, strijelicama, dijamantima i izduživao je noge. Rupice uz šav bile su znak dobrog ukusa i bogatsva.

Pete čarapa su se također pojavljivale u nekoliko stilova. Najpopularnije su bile u obliku trokuta, dijamanta, stepenica i takozvana pariška peta.

Žene su puno pažnje posvećivale čarapama tijekom svakodnevnog krpljenja i pranja. Puno vremena se trošilo na usklađivanje stila čarapa sa cipelama. Bile su i poprilično skupe.³⁶

5.11. MUŠKA MODA

Muška moda se nije previše promijenila, muškarci su se i dalje oblačili kao prijašnje generacije, u što kao osnovno spada odijelo napravljeno od teških materijala i šešir za svaku prigodu. Muškarci iz viših socijalnih staleža su imali odijelo za svaku prigodu, dok je radna klasa nosila radnu odjeću ili odijela, a za nedjelju se nosilo najbolje odijelo.

Odijela su i dalje krojena po mjeri, te je izrada bila kvalitetna. Sako je bio priljubljen uz tijelo, rukavi i ramena više nisu široki. Za kopčanje se koriste tri ili četiri gumba, za jednostruko ili dvostruko kopčanje. Odgovarajuće hlače za odijelo imale su po sredini nogavice nabor. Koristili su se teški materijali kao vuna, tvid i flanel baziran na vuni. Mlađi muškarci nose mnogo opušteniji i uglađeniji stil.

Slika 25 prikazuje Inspektora Jacka Robinsona u klasičnom odijelu 1920-ih godina. Odijelo se sastoji od tamno smeđih hlača, sakoa i prsluka, bijele košulje i crvene svilene kravate. Slika 7 prikazuje inspektora Robinsona u tamno sivom odijelu na bijele pruge. Izgled upotpunjuje sa sivim kaputom koji ima crvenu podstavu i *Fedora* šeširom.

³⁶ Sessions D. i O. (2009) *Vintage dancer: 1920s stockings* URL: <https://vintagedancer.com/1920s/the-various-styles-of-1920s-sockings/> objavljeno 23. siječnja 2012.

Za večernja događanja, odlazak u operu i vjenčanja se nosio frak sa kraćim prednjim dijelom koji otkriva hlače sa visokim strukom.

Pletivo je postalo popularno kod muškaraca. Veliki utjecaj na mušku modu imao je Prince od Walesa koji je često nosio pulovere, prsluke i hlače sa manžetnama, u raznim bojama. Popularizirao je smoking za večernjim stolom.

I dalje su muški dodaci vrlo jednostavni, sat na lančiću, svileni šal, kravata, igla za kravatu, leptir mašna i šešir. Svileni šalovi, kravate i mašne dolazile su u raznim bojama, na prugice i točkice. Kravate su bile i pletene. Danas nema velikih odstupanja u izgledu kravata i leptir mašna, i dalje se rade od svile i sličnih materijala.³⁷

Šeširi su se nosili za sve prilike, ljeti su bili svjetlijih boja, zimi tamnijih. Ljeti su se često nosili i slamnati šeširi, od kojih je napopularniji bio panamski šešir, te ravne kape laganijih materijala postavljene svilom za bolju prozračnost. Derby šešir je izmišljen nekoliko desetljeća prije za jahače, kako bi im zaštitio glavu dok jašu kroz šumu. Početkom 1920-ih godina bio je popularan i među muškarcima koji nisu jahali. Fedora šešir je popularan i danas. Najčešće ga se povezuje sa bogatim muškarcima koji su imali veze sa prohibicijom i kriminalom, kao Al Capone i njegovi gangsteri. Cilindri su se i dalje nosili u 1920-im godinama ali sve manje kao svakodnevni dodatak, već kao dodatak za svečanosti, vjenčanja, operu i poslovne sastanke. Mlađe generacije su ga smatrale ružnim podsjetnikom na viktorijansko doba.

Muška radna odjeća najčešće je bila napravljena od traperera. Nosili su se kombinezoni, često sa više džepova za alat. Izgled radnih kombinezona nije se mnogo promijenio od 1920-ih, sa tregerima u križ na leđima. Njima su se koristili poljoprivrednici, radnici u tvornicama, mehaničari, radnici na željeznici.

³⁷ Hemingway, W. i G. (2015:18, 22): *The Vintage Fashion Bible*, Newton Abbott: F&W Media International

Slika 25. Sezona 2,
epizoda 10, „Death on
the Vine“

Slika 11, vozači i pomoćnici gospođice Fisher, Cec i Bert su uvijek odjeveni u radne uniforme. Bertova uniforma je plavo sivih nijansi, a sastoji se od radnih hlača od lana, pamučne košulje s vunenim prslukom, te kaputom od pamučnog kepera sa *Fedora* šeširom. Cecova uniforma je sivih nijansi, pamučne hlače, pamučna košulja sa prslukom i pamučni keper kaput s vunenom kapom, takozvanom *flat cap* .

Postojale su i uniforme za radnike kao što su vrtlari, dostavljači, radnici u trgovinama. Uniforma se sastojala od hlača, radne košulje i jakne sve u skladu. Popularna je bila maslinastozelena boja, pa zatim khaki, boja tena, plava i zelena.

Slika 12, gospodin Butler uvijek nosi tamno siva odijela na bijele tanke pruge sa crnom kravatom, bijelom košuljom, hlačama, prslukom i sakoom. Kada izlazi iz kuće nosi kaput i *Derby* šešir na glavi.

Radne košulje rađene su od traperera, pamučnog krepera, šambre ili vune. Najčešće su bile plave boje, ali početkom 1920-ih godina su imale i tanke crte ili točkice, što je kasnije nestalo. Kontrastni šavovi u svjetlijoj boji bila je karakteristika radnih košulja u odnosu na lijepe košulje.

Radne čizme su bile dovoljne za većinu poslova. Moglo ih se naći samo u smeđoj ili crnoj boji. Pravljene su od kravlje kože, ali i kože konja i klokana. Postojale su i gumene čizme.

Nosile su se ravne radne kape slične današnjim šiltericama.

Kosa je bila kratka i uredna, često namazana uljima, te nema velikih odstupanja ni u današnje doba. Brada i brkovi se nisu nosili jer se tada smatralo da se time nešto skriva, kao stari ožiljak. Također su tada bili opsjednuti čistoćom te se brada smatrala nehigijenskom.³⁸

5.12. SPORT

Nakon rata mnogi su ljudi imali mnogo slobodnog vremena, te je sport populariziran kao zdrava razonoda. Skijanje u Švicarskoj, veslanje na Henleyu, tenis u Wimbledonu, Polo, jedrenje su bili najpopularniji.

Slika 26. Sezona 3, epizoda 7, „Game, Set & Murder“

Tenis i golf su postali popularni kod oba spola, a kriket je i dalje ostao kao engleski nacionalni sport. Modna oprema je bila potrebna i za slobodno vrijeme. Jean Rene Lacoste nije samo bio teniski prvak, nego je dao ime ljetnoj sportskoj odjeći koja se i danas nosi. Za tenis su se dizajnirale i posebne cipele ugodnije za igru, a žene su igrale tenis u također posebno dizajniranim cipelama sa potpeticom. Nosila se bijela boja.

³⁸ Sessions D. i O. (2009) *Vintage dancer: 1920s mens workwear* URL: <https://vintagedancer.com/1920s/1920s-mens-workwear-casual-clothes/> objavljeno 13. listopada 2020.

Slika 26 prikazuje gospođicu Fisher i inspektora Jacka Robinsona u epizodi *Game, Set and Murder* dok igraju tenis. Gospođica Fisher nosi sve u bijelom tonu, lepršavu bijelu laganu haljinu od svile, u najlonkama, a taj cijeli izgled upotpunjuje šešir sa velikim obodom i originalne 1920-ih godina cipele sa cik cak remenom. Za nakit nosi svijetlo plave naušnice u obliku kapljica koje ne narušavaju bijelu uniformu tenisa. Inspektor Jack Robinson je odjeven u bijele hlače od flanela sa džepovima koje su na dnu podvrnute, svilenom košuljom i vunanim džemperom bez rukava. Cijeli izgled upotpunju bijele cipele za tenis.

Slika 27. Sezona 2, epizoda 3, „Dead Man’s Chest”

Žene su počele uživati u kupanju i vodenim sportovima kao što su skijanje na vodi. To je rezultiralo novom modom za more, bez slojeva tkanine koje pokrivaju većinu ženina tijela. Coco Chanel je popularizirala sunčanje te time i novu generaciju kupaćih kostima.

1928. godine tadašnja australska kompanija Speedo prvi put je proizvela kupaći kostim.³⁹

Slika 27 prikazuje gospođicu Fisher u indigo plavom kupaćem kostimu sa crvenim plaštom, šeširom boje kreme, crvenim naušnicama i bakelit naočalama. Kupaći kostim gospođice Fisher je baziran na stvarnom dizajnu 1920-ih godina. Kupaći kostim se sastoji od kratkih hlačica sašivenim na top bez rukava s vratnim izrezom u obliku slova U. Sašiven je od

³⁹ Hemingway, W. i G. (2015:26): *The Vintage Fashion Bible*, Newton Abbott: F&W Media International

pamuka, obrubljen crvenim svilenim jersejem i odgovarajućim remenom u indigo boji sa crvenom kopčom izrađenom od bakelita. Nosi crveni plašt preko ramena od svilenog jerseja. Ljetni šešir je ukrašen vezenim crvenim i plavim cvijećem od like. Šešir je doniran studiju gdje je restauriran i proširen da pravi veću sjenu. Na slici su također policajac Hugh Collins i inspektor Jack Robinson u kupaćim kostimima. Inspektor Robinson ima crni pamučni kupaći kostim sa bijelim remenom, a policajac Hugh Collins je odjeven u crno bijeli pamučni kupaći kostim sa bijelim remenom. Bijeli gornji dio kupaćeg kostima je obrubljen crnom tkaninom.

6. PRAKTIČNI DIO

6.1. PIDAME I SPAVAČICE

1920-te godine mijenjaju i modu piđama. Od bijelih praktičnih u viktorijanskom stilu, spavačice su se pretvorile u svilene dvodijelne piđame pune boja. Žene uživaju u laganijem dizajnu, egzotičnim krojevima i osjećaju se lijepo i nesputano.

Početak 1920-ih godina spavačice su bile duge do zglobova sa čipkom oko vratnog izreza u V ili kvadratnom obliku. Izrađene su od istog bijelog pamuka kao i prošlih desetljeća. Dugi rukav zimi, kratki ljeti, te se nije previše razlikovala od viktorijanskih spavačica. Zimske su spavačice pravljene od flanela sa rozim, plavim i bijelim okomitim crtama, cvijećem, pticama ili azijskim tiskom.

Slika 28. Sezona 3, epizoda 7, „Game, Set & Murder”, *The Morning “Muppet” Pajama Set*

Sredinom 1920-ih godina spavačice se mijenjaju u svilene vezene spavačice. Dolaze u živim bojama, kao što su roza, boja breske, boja orhideje, bijela i svijetlo zelena uz minimalnu dekoraciju kao što su čipka na izrezu i mali vezeni cvjetići. Pamučna spavačica od batiste je

bila vrlo popularna. Proizvodila se u Puerto Ricu i žene su obožavale vez i boje koje su odgovarale egzotičnim zemljama.

Piđame su bile najnoviji dodatak noćnom odijevanju u žena. Silueta je inspirirana istokom. Riječ eng. *pajama* dolazi od Hindi riječi *paejama*. Piđama se smatrala muškim odjevnim predmetom i time omogućila ženama da nose hlače. Slika 28 prikazuje jednu od šarenijih piđama gospođice Fisher. Dvodjelna piđama, hlače i top, roze boje od svile sa pelerinom od perja koja se veže sa svilenom vrpcom. Kostimografkinja Marion Boyce je našla materijal za ovu piđamu u *second hand* dućanu, koji je zapravo bio stolnjak i pretvorila ga u predivnu piđamu 1920- ih godina inspiriranu piđamu.

“It has a gorgeous embroidery on it which was incorporated into the design of the pants and long style pyjama top. The 1920's feather capelet is mounted on a net tulle and the feathers are laid into it. It's one of the most whimsical pieces. I think it sums up the crazy exuberance

and enormous fun of the era. It makes you giggle. Everyone is drawn to it.”

*Marion Boyce, costume designer*⁴⁰

Slika 29. Sezona 1, epizoda 1, „Cocaine Blues”

⁴⁰ *Phryne Fisher's Fabulous Frocks* URL: <https://phrynefishersfrocks.tumblr.com/post/166041034731/we-see-phryne-in-one-of-her-more-colorful-pajamas>

U početku su bile jednodijelne. Nakon toga su došle dvodijelne koje su se koristile i po danu kao ugodna odjeća. Hlače su bile široke dok je gornji dio bio bez rukava, dužine do bedara, te je ponekad trakom bio vezan oko struka. Azijski printovi su bili oko vrata, dna rukava i džepova. Materijali koji su se koristili su saten, svila, rejon i pamuk, a flanel za zimsku piđamu. Krajem desetljeća su gornji dijelovi rađeni kraći da bi se mogli uvući u hlače.

Piđame su se uobičajeno prodavale sa takozvanim *Coolie* ogrtačem ili kratkim kineskim ogrtačima sa rukavima koji su više nalikovali kimonu. Ogrtač nije služio samo za piđamu već i za plažu i boravak u kući. Kineske boje i uzorci (ovratnici, reveri za šal, veliki džepovi, kontrastne manžete), kao i indijski, egipatski, japanski i *Art Deco* printovi i bili su popularni. Slika 29 je crni satenski kimono sa vezenim uzorcima cvijeća i dva pijetla koja se bore. Essie Davis u intervjuu govori da joj je to jedan od najdražih odjevnih predmeta zbog jednostavnosti i vezenih detalja na crnom satenu.

Za razliku od ogrtača negliže su bili nepraktični, izrađeni od teških tkanina kao što je baršun, sa posebno dugim rukavima i dramatičnim ukrasima kao što su duge rese, volani, mekano krzno, perje. Negliže su nosile bogate i poznate žene. Uz piđame su dolazile kapice koje su držale oblik frizure.

Kućne papuče su bile oblikovane poput natikača i izrađene od toplog filca ili meke kože. Bile su obrubljene krznom, vrpcama, vezicama ili su na vrhu imale svileni pompom. Imale su vrlo nisku potpeticu, ponekad obloženu zečjim krznom.

Piđame su također postale popularne ljeti, često u crvenoj i crnoj boji što je bio trend iz Azije. Nosile su se u ljetovalištima kao dnevna odjeća.⁴¹

6.2. IZRADA KOSTIMA

Odlučila sam se za rekonstrukciju kostima gospođice Fisher, piđame iz Sezone 2 epizoda 5 pod nazivom „*Deadweight*“, koju možemo vidjeti na slici 30.

⁴¹ Sessions D. i O. (2009) *Vintage dancer: Nightgowns, pajamas and robes* URL: <https://vintagedancer.com/1920s/1920s-nightgowns-pajamas-and-robes-history/> objavljeno 26. svibnja 2020.

Slika 30. Sezona 2, epizoda 4,
„Deadweight”, *Peach pajama set*

Dan u životu žene iz 1920-ih godina zahtijevao je mnogobrojne odjevne kombinacije, koje udovoljavaju dijelu dana i događaju. Dama nikad ne bi nosila jutarnji ogrtač za popodnevni čaj i uvijek bi se presvukla za koktel ili večeru, pa i ako se odvija u njenom domu sa obitelji. Pošto glavna junakinja serije gospođica Phryne Fisher dolazi iz višeg socijalnog staleža, to je i za nju bio bonton odijevanja, iako uvijek pod njenim uvjetima i odjevnim kombinacijama.

U mnogim epizodama priča počinje ujutro što znači da je kostimografkinja morala dizajnirati odjeću za spavanje, dnevne i večernje aktivnosti.

Kostimografkinja je dizajnirala piđamu koju naziva „*Lounge Suit*“, napravljenu od svile boje breske sa ukrasima od crne svile sa laticama na leđima i crnim resicama također od svile koje vise niz leđa i privlače pažnju na duboki izrez. Ova piđama korištena je za ugodu, nosila bi se u kući dok se čita ili pišu pisma.⁴²

Slika 31. Sezona 2, epizoda 4, „Deadweight“, *Peach pajama set*

Kroj običnih ravnih hlača je izmijenjen na način da sam proširila nogavice. Gornji dio piđame, tj bluzica mi je predstavila veći izazov za izvedbu zbog kroja i otvora na leđima. Leđa su krojena iz dva dijela zbog proreza na leđima i ukrasa.

Kroj je napravljen od papira, te kredom prenešen na materijal. U seriji *Miss Fisher's Murder Mysteries* je korištena svila, međutim nije bilo moguće nabaviti sličnu svilu, korišten je najbližiji materijal i to saten. Zatim je uslijedilo spajanje svih dijelova lijeve i desne, prednje i stražnje strane te šivanje mašinom.

⁴² *Phryne Fisher's Fabulous Frocks* URL: <https://phrynefishersfrocks.tumblr.com/>

Šivanje hlača nije bilo zahtijevno, te je zahtijevalo manje vremena. Kod cjelokupnog kostima najzahtjevniji dio je predstavljalo spajanje ukrasa.

Hlače se sastoje od kroja hlača, pasice, te su na dnu podvrnute i porubljene. Na podvrnutom dijelu imaju ukras koji je napravljen također od satena kao zamjena za svilu. Ukrasi su pojačani frizelinom i iskrojani prema papirnatom uzorku iscertanog prema slici.

Kao osnova za modeliranje gornjeg dijela piđame služi temeljni kroj ženske bluze. Prednji dio kroja je neizmijenjen ravnog kroja, a stražnji dio je modeliran sa V otvorom na leđima koji također obuhvaća kragnu na prednjem otvoru i latice na leđima. Prednji dio je iz jednog dijela, dužine do ispod bokova s porubom od 10 cm. Kroji se jedanput iz osnovne tkanine. Ima prorez na bočnim šavovima koji iznosi 20 cm. Stražnji dio se kroji iz dva dijela zbog proreza na leđima V izraza u obliku latica, također ima porub od 11 cm. Kroji se dva puta iz tkanine, dužine 52 cm.

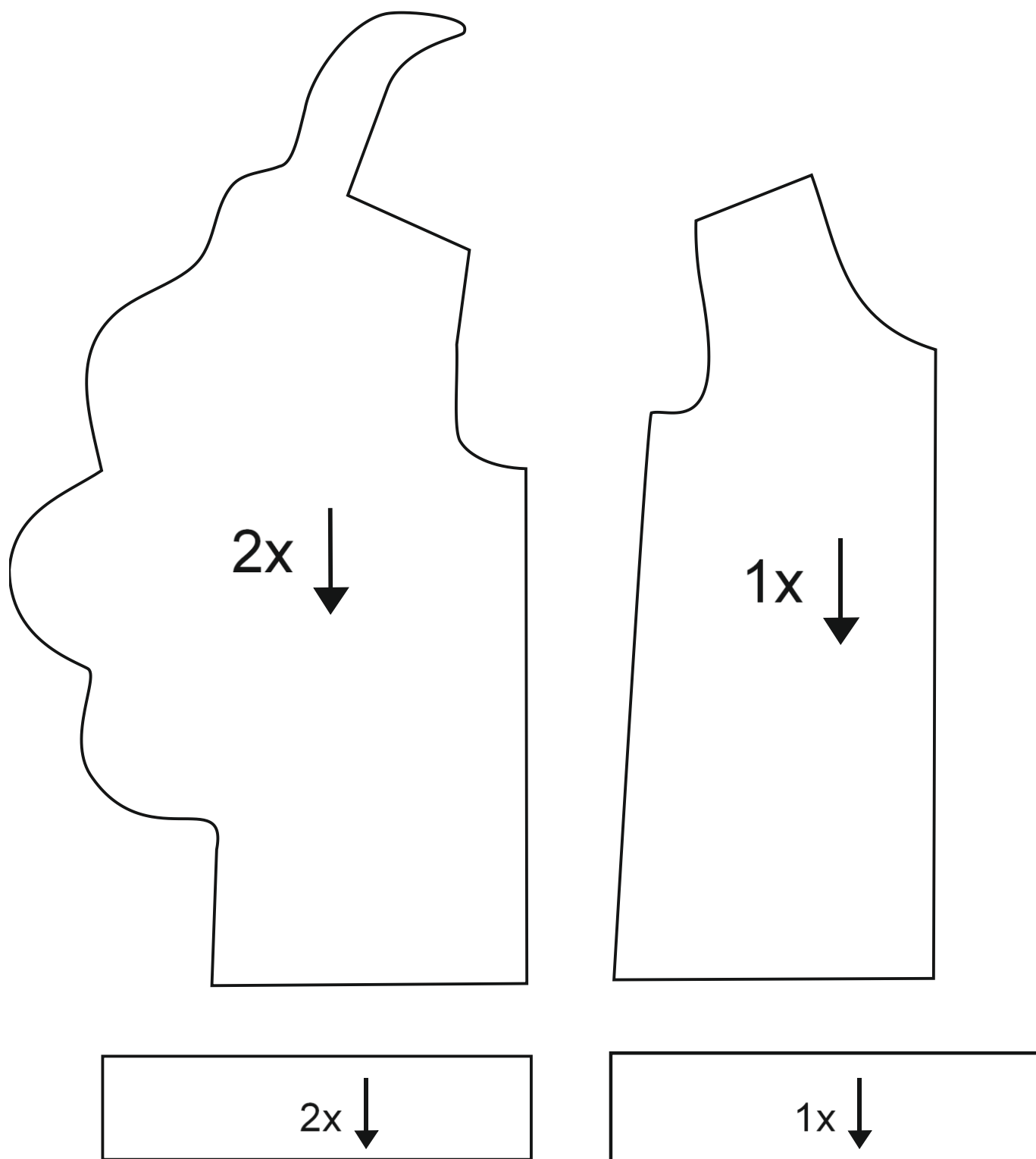
Gornji dio piđame je bez rukava. Ovratnik je iz jednog dijela s prorezom na leđima. Budući da se radi o udobnijem ravnom modelu piđame nema nikakvih ušitaka. Ušitci se zanemaruju na prednjem dijelu kao i na stražnjem.

Šavni dodaci su 2 cm oko cijelog kroja. Porub na prednjem dijelu kroji se jedan put, a porub na stražnjem dijelu kroji se dva puta sa šavnim dodacima od 2 cm. Porub je naknadno sašiven sa bluzom piđame. Krajnji rezultat poruba naknadno je našiven na gornji dio bluze piđame.

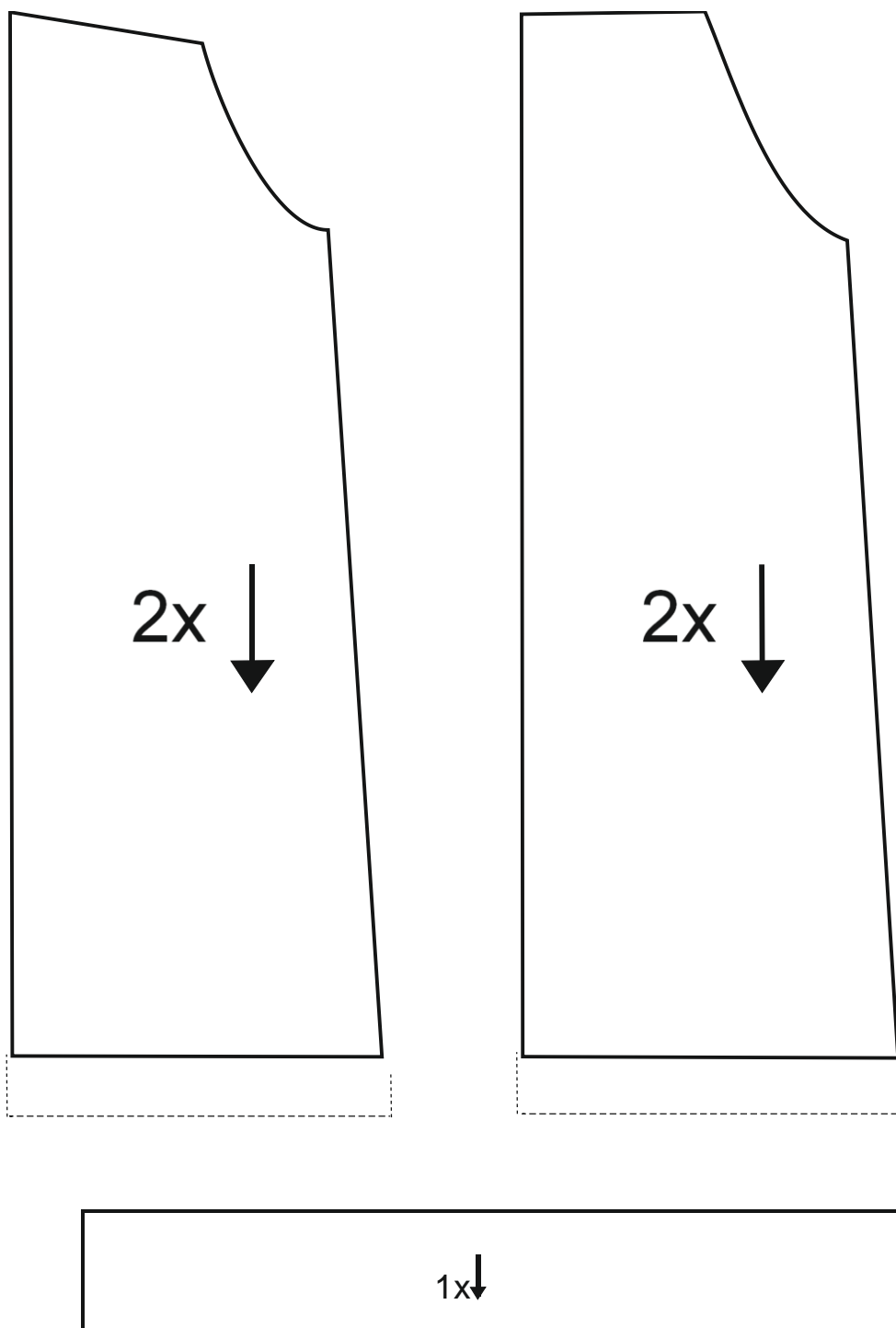
Ukras dužine 75 cm gornjeg dijela piđame se nalazi na stražnjem izrezu i proteže se preko ramena na prednji dio kragne. Ukras stiliziranog cvijeća prati rub izreza, bez šavnih dodataka. Kroji se dva puta. Pojačan je flizelinom zbog manjeg klizanja i radi ljepšeg pada izreza na leđima. Prišivena je na izrez i kragnu uskim cik cak bodom. Na stražnjem dijelu na izrezu još jedan ukras je i svileni crni konop sa resicama, koji također i drži izrez da se ne bi previše otvarao.

Osnova za modeliranje hlača piđame služi ravni kroj hlača bez ušitaka. Hlače piđame se šire od bokova i sredine tako da rub hlača bude širine od 35 cm. Hlače imaju pasicu dužine 74 cm, širine 8 cm i kroji se iz jednog dijela tkanine. Porub na hlačama je podvrnut, širok je 10 cm. Šavni dodaci su 2 cm radi komoda, kao i na pasici.

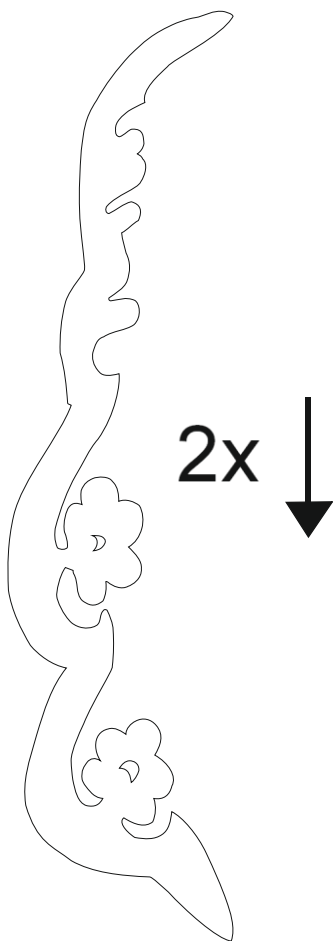
Ukras na hlačama piđame je valovitog oblika sa malim izbočenjima na drugoj strani. Dug je 70 cm bez šavnih dodatak kroji se dva puta, koliko je nogavica hlača. Našiven je na porub hlača. Pojačan je sa flizelinom da ne kliže kako bi se lakše našilo na rub hlača i zbog boljeg oblika pada hlača. Šivano je uskim cik cak bodom bez ikakvog razmaka.

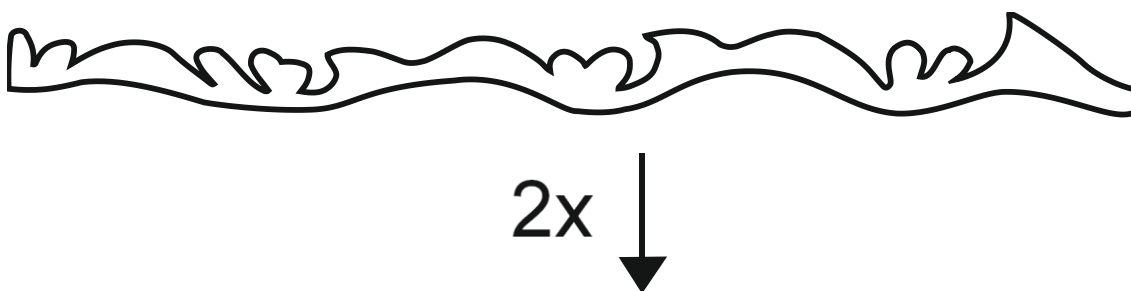
Slika 32. Kroj gornjeg dijela piđame

Slika 33. Kroj donjeg dijela pidame, hlače

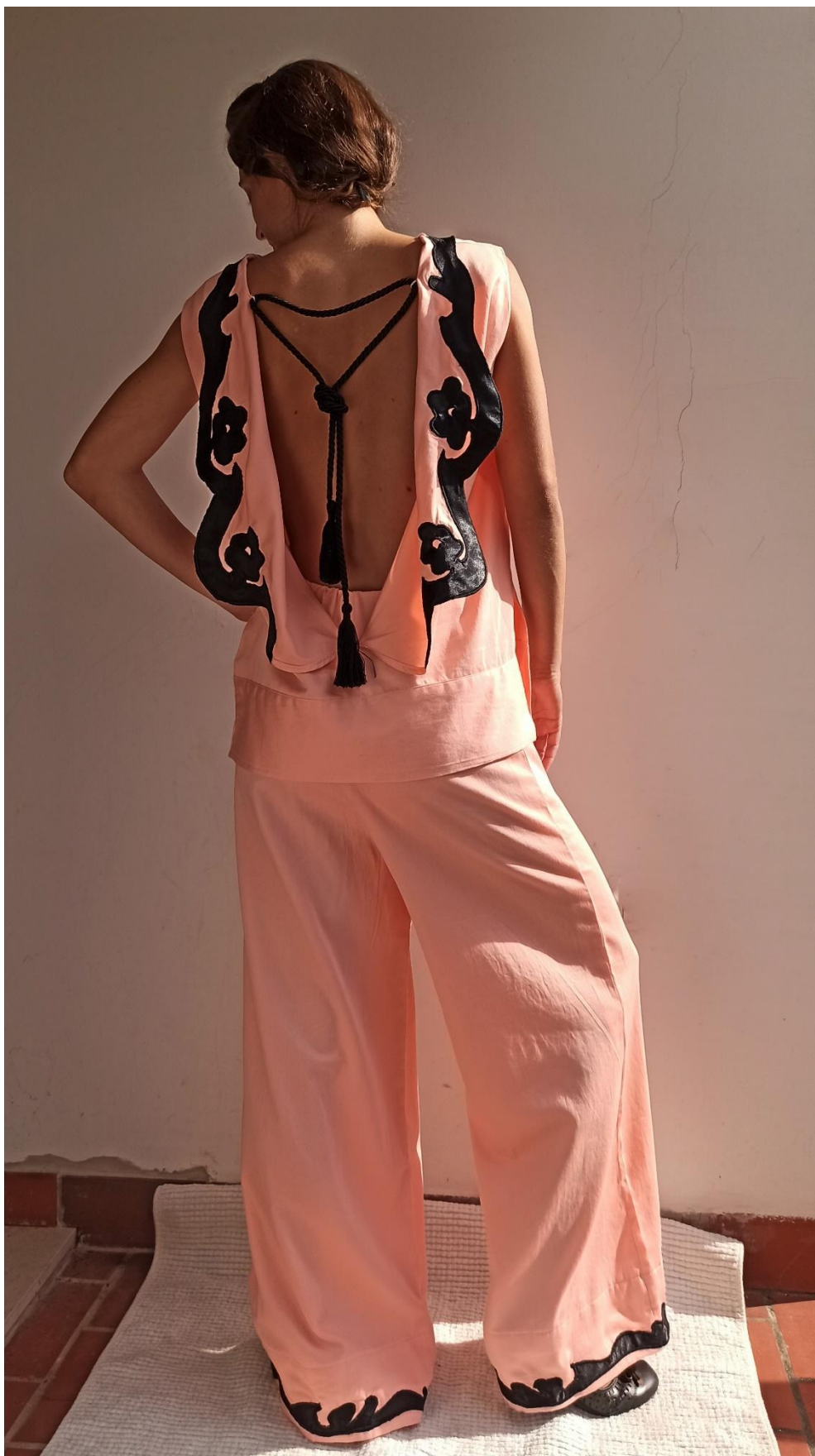
Slika 34. Kroj za ukras na gornjem dijelu pidame

Slika 35. Kroj za ukrase na donjem dijelu pidame

Slika 36. Tehnički crtež piđame

Slika 37.
Rekonstrukcija
kostima,
stražnja strana

Slika 38. Rekonstrukcija

kostima, prednja strana

7. ZAKLJUČAK

Diplomski rad je započet sa općenitim podacima o seriji *Istrage gospođice Fisher*, nakon čega je detaljno analizirana kostimografija glavnih i nekih sporednih likova.

Pošto se radnja serije odvija u 1920-tim godinama, u sljedećem poglavlju se prošlo kroz društvena i povijesna zbivanja toga doba općenito u svijetu i u Australiji. Posebni naglasak je na položaju i ulozi žena jer je glavna junakinja oličenje promjena koje se tada događaju u cijelom svijetu, pa tako i u Australiji.

Društvene promjene, kao emancipacija žena, zapošljavanje žena i preuzimanje uloga muškaraca imalo je i jaki utjecaj na modu, koja je tema daljnjeg poglavlja.

Serijska *Miss Fisher's Murder Mysteries* odlično i vjerodostojno prikazuje doba između dva svjetska rata. Likovi i događanja prikazuju društveni poredak, utjecaj religije na stav prema promjenama, pozadinske priče života u to doba i različitost u modi. Glavni lik, gospođica Phryne Fisher pokazuje nam žensku samostalnost i procvat u društvu.

Kostimografija serije je bogata kostimima za sve prigode, od visoke mode, do odjeće radničke klase, tradicionalnih i inovativnih krojeva, te novog trenda odjeće za slobodno vrijeme kao što je tenis ili plivanje, udobne odjeće za vrijeme u kući ili na plaži. Serija je neograničena inspiracija za bilo koga tko želi odjeću punu utjecaja orijenta, istoka i egzotike.

Praktični dio rada koji je rekonstrukcija kostima, u ovom slučaju piđame, nam je pokazao da je bilo potrebno mnogo vremena i truda za izradu odjevnog predmeta s precizno izrađenim detaljima i ukrasima. Ni piđama nije bila obična kao danas, samo za spavanje, već je to bio odijevni predmet i za opušten boravak u kući, a ljeti i za vanjski boravak u ljetovalištima. Materijali koji su se koristili nisu bili jednostavni za šivanje, te je bilo mnogo ukrasa koji su se morali ručno obraditi.

Rekonstruirana piđama neće biti samo jedan odijevni predmet koji će stajati u ormaru već će postati dio moje svakodnevnice.

8. LITERATURA

1. Benton, C., Benton, T. i Wood, G. (2003) *Art Deco 1910-1939*, London: Victoria and Albert Museum
2. Grau, F. M. (2008) *Povijest Odijevanja*, Zagreb: Kulturno informativni centar, Jesenski i Turk
3. Hemingway, W. i G. (2015): *The Vintage Fashion Bible*, Newton Abbott: F&W Media International
4. Štark, S.(2018) *Položaj i uloga žena u Prvom svjetskom ratu*, Završni rad, Osijek: Sveučilište J. J. Strossmayera
5. Ujević, D., Rogale, D., Hrastinsku, M.(2004) *Tehnike konstruiranja i modeliranja odjeće*, Tekstilno-Tehnološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Čakovec: Zrinski d.d.

Članci:

- Bednjanec, T. (2019) *Kako je prvi svjetski rat utjecao na položaj žena u društvu?*, Profil Klett, URL: <https://www.profil-klett.hr/kako-je-prvi-svjetski-rat-utjecao-na-polozaj-zena-u-drustvu>
- Burt, K. (2017) *MissFisher's Murder Mysteries: The Feminist Sherlock You should be watching*, Den of Geek, URL: <https://www.denofgeek.com/us/tv/miss-fishers-murder-mysteries/253424/miss-fishers-murder-mysteries-the-feminist-sherlock-you-should-be-watching>
- Dukić, I. (2012) *Prvi svjetski rat i promjene u svakodnevnici*, Hrvatski povijesni portal URL: <https://povijest.net/2018/?p=3215>
- Filipović, I. (2012) *20. stoljeće: Moda u razdoblju 1920-1930*, Hrvatski povijesni portal, URL: <https://povijest.net/moda-u-razdoblju-1920-1930/>
- Miller, J. (2015) *Nine Costume-Design Secrets About Miss Fisher's Murder Mysteries*, Vanity Fair, URL: <https://www.vanityfair.com/hollywood/2015/10/miss-fishers-murder-mysteries-costume-design>
- Sessions D. i O. (2009) *Vintage dancer* URL: <https://vintagedancer.com/>
- *Phryne Fisher's Fabulous Frocks* URL: <https://phrynefishersfrocks.tumblr.com/>

Internetski izvori:

- Alibi (2015) *Meet Phryne Fisher: Miss Fisher's Murder Mysteries* (Youtube video, 27 November) URL: <https://www.youtube.com/watch?v=kkAbUib9EWw>
- Australian Children's Television Foundation (2011) *My place for teachers* URL: https://myplace.edu.au/decades_timeline/1920/decade_landing_8.html?tabRank=1
- Britannica (1999) *Emilia Earhart* URL: <https://www.britannica.com/biography/Amelia-Earhart>
- Dutchy85 (2011) Wikipedia: *The Breaking of the Drought* URL: https://en.wikipedia.org/wiki/The_Breaking_of_the_Drought
- Greenwood K. (1989:10), *Miss Phryne Fisher Investigates, Robinson*, London URL: <https://books.google.hr/books?id=oHmeBAAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=hr#v=onepage&q&f=false>
- History.com (2018) *Flappers* URL: <https://www.history.com/topics/roaring-twenties/flappers>
- Johnson, B., *Bright Young Things* URL: <https://www.historic-uk.com/CultureUK/Bright-Young-Things/>
- OttawaAC (2012) Wikipedia: *Devoré* URL: <https://en.wikipedia.org/wiki/Devor%C3%A9>
- Ovation (2016) *Essie Davis on Playing Miss Fisher* (Youtube video, 29. ožujka) URL: <https://www.youtube.com/watch?v=mR1BsyKyNRU>
- ABC Television (2012) *Miss Fisher`s Murder Mysteries* URL: <https://www.abc.net.au/tv/phrynefisher/>
- J Bar (2010) *Wikipedia: Miss Fisher`s Murder Mysteries*

URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Miss_Fisher%27s_Murder_Mysteries

- Miss Fisher's Murder Mysteries (2015) *Marion Boyce – Costume Designer* (Youtube video, 23. lipnja) URL: https://www.youtube.com/watch?v=HRrKH-1Oaq&ab_channel=MissFisher%27sMurderMysteries
- Wikipedia (2007) *Kerry Greenwood*
URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Kerry_Greenwood

Slike:

Slika 1. Logo serije, preuzeto 25. listopada 2020 s

<https://www.netflix.com/watch/70254902?trackId=200257859>

Slika 2. Sezona 1, epizoda 1, „*Cocaine Blues*“, Windsor Hotel, preuzeto 25. listopada 2020 s

<https://www.netflix.com/watch/70254897?trackId=200257859>

Slika 3. Sezona 1, epizoda 4, „*Death at Victoria Dock*“, Melbourne, Parkville, Kuća
gospođice Fisher, preuzeto 25. listopada 2020 s

<https://www.netflix.com/watch/70254900?trackId=200257859>

Slika 4. Sezona 2, epizoda 13, „*Murder Under the Mistletoe*“, (s lijeva na desno) Gospodin
Butler (Richard Bligh), Albert „Bert“ Jonson (Travis McMahon), Hugh Collins (Hugo
Johnstone-Burt), Dorothy Williams (Ashleigh Cummings), gospođica Fisher (Essie Davis),
Inspektor Jack Robinson, Cecil „Cec“ Yates (Anthony J. Sharp), Jane Ross (Ruby Rees), tetka
Prudence (Miriam Marygolyes), Elizabeth „Mac“ Macmillan (Tammy Macintosh), preuzeto
25. listopada 2020 s <https://www.imdb.com/title/tt1988386/mediaviewer/rm3640328448>

Slika 5. Sezona 1, epizoda 7, „*Murder in Montparnasse*“, Gospođica Fisher, preuzeto 25. listopada 2020 s <https://phrynefishersfrocks.tumblr.com/post/183761598376/the-fifth-ensemble-of-murder-of-montparnasse>

Slika 6. Sezona 1, epizoda 6, „*Ruddy Gore*“, Dorothy Williams, preuzeto 25. listopada 2020 s <https://www.netflix.com/watch/70254902?trackId=200257859>

Slika 7. Sezona 1, epizoda 4, „*Death at Victoria Dock*“, Inspektor Jack Robinson, preuzeto 25. listopada 2020 s <https://www.pinterest.es/pin/248472104420729108/>

Slika 8. Policajac Hugh Collins, preuzeto 25. listopada 2020 s <https://ru.fanpop.com/clubs/miss-fishers-murder-mysteries/images/35201277/title/constable-collins-photo>

Slika 9. Sezona 1, epizoda 1, „*Cocaine Blues*“, Elizabeth „Mac“ Macmillian, preuzeto 25. listopada 2020 s <https://www.netflix.com/watch/70254897?trackId=200257859>

Slika 10. Sezona 1, epizoda 12, „*Murder in the Dark*“, tetka Prudence (lijevo) i Jane Ross (desno), preuzeto 25. listopada 2020 s <https://www.facebook.com/phrynefisher/photos/aunt-prudence-miriam-margolyes-and-jane-ruby-rees-wemyss/404567342908310/>

Slika 11. Sezona 2, epizoda 6, „*Marked for Murder*“, Cecil „Cec“ Yates (lijevo) i Albert „Bert“ Jonson (desno), preuzeto 25. listopada 2020 s <http://www.cultivatedlife.net/miss-fishers-murder-mysteries.html>

Slika 12. Sezona 1, epizoda 1, „*Cocaine Blues*“, Gospodin Butler, preuzeto 25. listopada 2020 s <https://www.tumbral.com/tag/richard%20bligh>

Slika 13. Sezona 1, epizoda 3, „*The Green Mill Murder*“, Gospođica Fisher, preuzeto 25. listopada 2020 s

<http://www.quotenmeter.de/tag/Miss+Fisher%27s+Murder+Mysteries+S02E07>,

Slika 14 . Sezona 1, epizoda 10, „*Death by Miss Adventure*“, Žene rade u tvornici, preuzeto 25. listopada 2020 s <https://www.netflix.com/watch/70254899?trackId=200257859>

Slika 15. Sezona 1, epizoda 1, „*Cocaine Blues*“, Miss Fisher (lijevo) i Mac (desno), preuzeto 25. listopada 2020 s <https://phrynefishersfrocks.tumblr.com/post/106815755351/miss-fisher-arrives-in-australia-and-meets-her>

Slika 16. Sezona 1, epizoda 3, „*The Green Mill Murder*“, Gospođica Fisher u crnoj *flapper* haljini, preuzeto 25. listopada 2020 s <https://phrynefishersfrocks.tumblr.com/post/155726542436/certainly-one-of-the-most-iconic-costumes-miss>

Slika 17. Sezona 1, epizoda 12, „*Murder in the Dark*“, Gospođica Fisher u ljetnom kompletu, preuzeto 25. listopada 2020 s <https://phrynefishersfrocks.tumblr.com/post/187841598666/in-the-second-ensemble-of-murder-in-the-dark>

Slika 18. Sezona 1, epizoda 6, „*Ruddy Gore*“, Gospođica Fisher u velvet kaputu, preuzeto 25. listopada 2020 s <https://phrynefishersfrocks.tumblr.com/post/183014807646/the-first-dress-miss-fisher-wears-in-ruddy-gore>

Slika 19. Sezona 1, epizoda 10, „*Death By Miss Adventure*“, Cipele gospođice Fisher, preuzeto 25. listopada 2020 s <https://phrynefishersfrocks.tumblr.com/post/187449076211/the-second-outfit-of-death-by-miss-adventure>

Slika 20. Sezona 2, epizoda 5, „*Murder à la Mode*”, Smaragdni nakit gospođice Fisher preuzeto 25. listopada 2020 s <https://phrynefishersfrocks.tumblr.com/post/107020724086/2old4this8-from-the-miss-fishers-costume>

Slika 21. Sezona 2, epizoda 7, „*Blood at the Wheel*“, Gospođica Fisher, preuzeto 25. listopada 2020 s <https://phrynefishersfrocks.tumblr.com/>

Slika 22. Sezona 2, epizoda 1, „*Murder Most Scandalous*”, Crni šešir gospođice Fisher, preuzeto 25. listopada 2020 s <https://phrynefishersfrocks.tumblr.com/post/189103698925/the-eighth-outfit-of-murder-most-scandalous>

Slika 23. Sezona 2, epizoda 4, „*Deadweight*”, srebreni ukras gospođice Fisher, preuzeto 25. listopada 2020 s <https://phrynefishersfrocks.tumblr.com/post/618470488291917824/screencaps-from-here-production-photos-from-bill>

Slika 24. Sezona 2, epizoda 6, „*Marked for Murder*”, Plave rukavice i torbica gospođice Fisher, preuzeto 25. listopada 2020 s <https://phrynefishersfrocks.tumblr.com/post/630248120492703744>

Slika 25. Sezona 2, epizoda 10, „*Death on the Vine*“, Inspektor Jack Robinso, preuzeto 25. listopada 2020 s <http://www.quotenmeter.de/tag/Miss+Fishers+mysteri%F6se+Mordf%E4lle+S02E03>

Slika 26. Sezona 3, epizoda 7, „*Game, Set and Murder*“, Inspektor Jack Robinson i gospođica Fisher dok igraju tenis, preuzeto 25. listopada 2020 s <https://www.theguardian.com/tv-and-radio/costume-and-culture/gallery/2015/may/08/game-set-and-muder-miss-fishers-finest-1920s-fashion-in-pictures#img-1>

Slika 27. Sezona 2, epizoda 3, „*Dead Man’s Chest*”, Hugh Collins, gospođica Fisher i inspektor Jack Robinson, preuzeto 25. listopada 2020 s <https://phrynefishersfrocks.tumblr.com/post/614846606770110464/for-the-seventh-outfit-of-dead-mans-chest>

Slika 28. Sezona 3, epizoda 7, „*Game, Set & Murder*”, *The Morning “Muppet” Pajama Set*, preuzeto 25. listopada 2020 s <https://phrynefishersfrocks.tumblr.com/post/166041034731/we-see-phryne-in-one-of-her-more-colorful-pajamas>

Slika 29. Sezona 1, epizoda 1, „*Cocaine Blues*”, Gospođica Fisher u crnom kimonu, preuzeto 25. listopada 2020 s <https://phrynefishersfrocks.tumblr.com/post/107563334801/we-see-phryne-in-a-black-embroidered-kimono-while>

Slika 30. Sezona 2, epizoda 4, „*Deadweight*”, *Peach pajama set*, preuzeto 25. listopada 2020 s <https://phrynefishersfrocks.tumblr.com/post/618561160461107203/the-sixth-ensemble-we-see-phryne-wear>

Slika 31. Sezona 2, epizoda 4, „*Deadweight*”, *Peach pajama set*, preuzeto 25. listopada 2020 s <https://phrynefishersfrocks.tumblr.com/post/618561160461107203/the-sixth-ensemble-we-see-phryne-wear>

Slika 32. Kroj gornjeg dijela piđame, bluza

Slika 33. Kroj donjeg dijela piđame, hlače

Slika 34. Kroj za ukras na gornjem dijelu piđame

Slika 35. Kroj za ukrase na donjem dijelu piđame

Slika 36. Tehnički crtež piđame

Slika 37. Rekonstrukcija kostima, stražnja strana

Slika 38. Rekonstrukcija kostima, prednja strana